

národní
úložiště
šedé
literatury

Vývoj ekonomiky České republiky - 1.-3. čtvrtletí 2017

Kamenický, Jiří; Súkupová, Karolína
2017

Dostupný z <http://www.nusl.cz/ntk/nusl-374184>

Dílo je chráněno podle autorského zákona č. 121/2000 Sb.

Tento dokument byl stažen z Národního úložiště šedé literatury (NUŠL).

Datum stažení: 23.04.2024

Další dokumenty můžete najít prostřednictvím vyhledávacího rozhraní nusl.cz .

VÝVOJ EKONOMIKY ČESKÉ REPUBLIKY V 1. AŽ 3. ČTVRTLETÍ 2017

Souhrnná data o České republice

Praha 21. 12. 2017

Kód publikace: 320193-17

Č. j.: 3022/2017-01

Pořadové číslo v roce: 3

Zpracoval: odbor Kancelář předsedkyně, oddělení svodných analýz

Ředitel odboru: Egor Sidorov, Ph.D.

Autorský tým: Bc. Jiří Kamenický, Mgr. Bc. Karolína Sůkupová

Kontaktní osoba: Bc. Jiří Kamenický, e-mail: jiri.kamenicky@czso.cz, tel. 274 052 741

Zajímají vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další? Najdete je na stránkách ČSÚ na internetu: www.czso.cz.

KONTAKTY V ÚSTŘEDÍ

Český statistický úřad | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10 | tel.: 274 051 111 | www.czso.cz

Oddělení informačních služeb | tel.: 274 052 304, 274 052 451 | e-mail: infoservis@czso.cz

Prodejna publikací ČSÚ | tel.: 274 052 361 | e-mail: prodejna@czso.cz

Evropská data (ESDS), mezinárodní srovnání | tel.: 274 052 347, 274 052 757 | e-mail: esds@czso.cz

Ústřední statistická knihovna | tel.: 274 052 361 | e-mail: knihovna@czso.cz

INFORMAČNÍ SLUŽBY V REGIONECH

Hl. m. Praha | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10 | tel.: 274 052 673, 274 054 223
e-mail: infoservispraha@czso.cz | www.praha.czso.cz

Středočeský kraj | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10 | tel.: 274 054 175
e-mail: infoservisstc@czso.cz | www.stredocesky.czso.cz

České Budějovice | Žižkova 1, 370 77 České Budějovice | tel.: 386 718 440
e-mail: infoserviscb@czso.cz | www.cbudejovice.czso.cz

Plzeň | Slovanská alej 36, 326 64 Plzeň | tel.: 377 612 108, 377 612 249
e-mail: infoservisplzen@czso.cz | www.plzen.czso.cz

Karlovy Vary | Závodní 360/94, 360 06 Karlovy Vary | tel.: 353 114 529, 353 114 525
e-mail: infoserviskv@czso.cz | www.kvary.czso.cz

Ústí nad Labem | Špálova 2684, 400 11 Ústí nad Labem | tel.: 472 706 176, 472 706 121
e-mail: infoservisul@czso.cz | www.ustinadlabem.czso.cz

Liberec | nám. Dr. Edvarda Beneše 585/26, 460 01 Liberec 1 | tel.: 485 238 811
e-mail: infoservislbc@czso.cz | www.liberec.czso.cz

Hradec Králové | Myslivečkova 914, 500 03 Hradec Králové 3 | tel.: 495 762 322, 495 762 317
e-mail: infoservis hk@czso.cz | www.hrdeckralove.czso.cz

Pardubice | V Ráji 872, 531 53 Pardubice | tel.: 466 743 480, 466 743 418
e-mail: infoservispa@czso.cz | www.pardubice.czso.cz

Jihlava | Ke Skalce 30, 586 01 Jihlava | tel.: 567 109 062, 567 109 080
e-mail: infoservisvys@czso.cz | www.jihlava.czso.cz

Brno | Jezuitská 2, 601 59 Brno | tel.: 542 528 115, 542 528 105
e-mail: infoservisbrno@czso.cz | www.brno.czso.cz

Olomouc | Jeremenkova 1142/42, 772 11 Olomouc | tel.: 585 731 516, 585 731 509
e-mail: infoservisolom@czso.cz | www.olomouc.czso.cz

Ostrava | Repinova 17, 702 03 Ostrava | tel.: 595 131 230, 595 131 232
e-mail: infoservis_ov@czso.cz | www.ostrava.czso.cz

Zlín | tř. Tomáše Bati 1565, 761 76 Zlín | tel.: 577 004 931, 577 004 935
e-mail: infoservis-zl@czso.cz | www.zlin.czso.cz

Obsah

1.	Shrnutí	4
2.	Souhrnná výkonnost	5
3.	Výkonnost odvětví	9
4.	Vnější ekonomické vztahy	14
5.	Ceny	16
6.	Trh práce	20
7.	Měnové podmínky	23
8.	Státní rozpočet	25

Kapitoly zpracovali:

Jiří Kamenický   Shrnutí (kap. 1), kap. 3, kap. 6, kap. 8

Karolína Súkupová   Shrnutí (kap. 1), kap. 2, kap. 4, kap. 5, kap. 7

Zdroje dat v celé analýze: ČSÚ, ČNB, MF, MPSV, ČSSZ, Eurostat, propočty ČSÚ.
Poslední informace uváděné v této zprávě pocházejí ze 14. prosince 2017.

1. Shrnutí

- Růst hrubého domácího produktu (HDP) ve 3. čtvrtletí 2017 opět zrychlil a dosáhl 5,0 %¹. Vysoká dynamika byla výsledkem společného působení jednotlivých složek HDP, které ve sledovaném období poměrně silně rostly. Na stabilní základnu domácí spotřeby tak navázalo meziroční zvýšení kapitálových výdajů, které vykompenzovalo i mírný útlum příspěvku bilance zahraničního obchodu. Na růstu investičních výdajů se podílely především domácnosti a nefinanční podniky. Příznivý vývoj se odrážel v dalším růstu mezd i zaměstnanosti. Mezičtvrtletní dynamika HDP v porovnání s předchozími kvartály oslabil a přírůstek dosáhl 0,5 %. Pozitivní vývoj pokračoval i v Evropě. Růst HDP v Evropské unii zrychlil na 2,6 % a dařilo se i nejbližším obchodním partnerům ČR.
- Meziroční růst hrubé přidané hodnoty (HPH) v průběhu roku 2017 sílil, za tři čtvrtletí činil 4,2 %. K tomuto výsledku z poloviny přispěl zpracovatelský průmysl, kde se dařilo zejména výrobě motorových vozidel vč. subdodavatelských oborů. Na rozdíl od předchozích dvou let pomohl i kladný výsledek nezpracovatelských průmyslových odvětví, ve kterých se projevilo výraznější oživení v energetice. Ve službách se v úhrnu HPH navýšila o 3,0 %, především vlivem odvětví obchod, doprava, ubytování a stravování. Podobně jako v roce 2016 zůstávalo letos nejdynamičtějším odvětvím služeb peněžnictví a pojišťovnictví. Růst disponibilních příjmů domácností se v 1. až 3. čtvrtletí odrazil v téměř 9% navýšení maloobchodních tržeb za nepotravinářské zboží, vyšší tempa zaznamenaly jen čtyři státy EU.
- Přebytek běžného účtu platební bilance se v 1. až 3. čtvrtletí udržel díky tradičně kladnému saldu obchodu se zbožím a službami. Vývoz za uvedené období meziročně vzrostl o 6,0 % a dosáhl 2610,8 mld. korun. Zůstala obvyklá zbožová i teritoriální struktura. Dařilo se exportu motorových vozidel i strojů a rostl vývoz do zemí EU. Meziroční prohloubení deficitu obchodu s ropou a zemním plynem i základními kovy se promítlo do zhoršení bilance obchodu se zeměmi mimo EU.
- Spotřebitelské ceny ve 3. čtvrtletí meziročně vzrostly o 2,5 %, nejvíc od začátku roku. Projevil se hlavně zrychlující růst cen potravin a nealkoholických nápojů (5,7 %) doprovázený vyšší dynamikou cen bydlení. Ceny dopravy, které v posledních letech patřily do trojice nejdynamičtějším determinantů dynamiky spotřebitelských cen, ustoupily mírně do pozadí a nahradily je ceny ubytování a stravování, které přispěly k celkovému růstu 0,4 p. b. Naopak růst cen výrobců zpomalil na 1,4 %. Klesaly ceny zahraničního obchodu. Posílení kurzu koruny vůči euru se na nich negativně výrazněji projevoval již od května.
- Pokračovaly změny v nastavení měnové politiky. Centrální banka se rozhodla k první změně měnověpolitických sazeb od roku 2012. Jednalo se o první navýšení od roku 2008. To se promítlo do tržních mezibankovních sazeb, úrokové míry na domácích bankovních účtech se zatím neměnily. S odstupem je patrné, že úvěrové sazby se mírně zvýšily od minima, kterého dosáhly v závěru roku 2016.
- Na trhu práce převažovaly příznivé tendence. Růst celkové zaměstnanosti² během 3. čtvrtletí akceleroval. Oproti předešlému kvartálu pracovalo o 0,8 % osob více, meziročně o rovná 2 %. V obou případech šlo o nejsilnější tempa od konce konjunktury minulé dekády. K růstu zaměstnanosti významně přispěl i vyšší počet podnikajících osob, z pohledu odvětví pak zejména obchod, doprava, ubytování a stravování. Nabídka volných pracovních míst registrovaných na úřadech práce zrychlila a na konci září poprvé překonala 200tisícovou hranici. Tři čtvrtiny z meziročního přírůstku míst však připadaly na pozice s minimální kvalifikací. Tempo poklesu obecné míry nezaměstnanosti nepolevovalo, lépe se uplatňovali dlouhodobě nezaměstnaní a osoby se základním vzděláním. Silící napětí na pracovním trhu se odráželo v dynamickém růstu mezd. Pokračoval mírný pokles mzdové diference. Meziroční tempo reálných mezd dosáhlo za 1. až 3. čtvrtletí desetiletého maxima (+4,1 %).
- Hospodaření státního rozpočtu (SR) skončilo dle pokladního plnění v 1. až 3. čtvrtletí mírným přebytkem ve výši 17,4 mld. korun. Přestože výše kladného salda byla oproti stejnému období loňského roku jen pětina, šlo o druhý nejpříznivější výsledek za posledních deset let. Příjmy i výdaje SR byly podobně jako v roce 2016 výrazně ovlivněny nepravidłnostmi v čerpání prostředků z rozpočtu EU. Navzdory mírnému zrychlení čerpání investic v letním období byl jejich objem meziročně o pětinu nižší. Silící hospodářský růst se odrazil v 7% růstu daňových příjmů, ale i ve vyšším výběru pojistného. Deficit důchodového účtu se tak snížil pod 4 mld. korun a dosáhl nejlepšího výsledku po roce 2008. Státní dluh v průběhu roku 2017 značně kolísal. Po krátkodobém navýšení klesl na konci září na 1610 mld. korun – hodnotu blízkou konci roku 2016.

¹ Data o HDP, hrubé přidané hodnotě a jejich složkách jsou vyjádřena ve stálých cenách a v očištění o sezónní a kalendářní vlivy.

² Sezónně očištěné údaje v pojetí národních účtů.

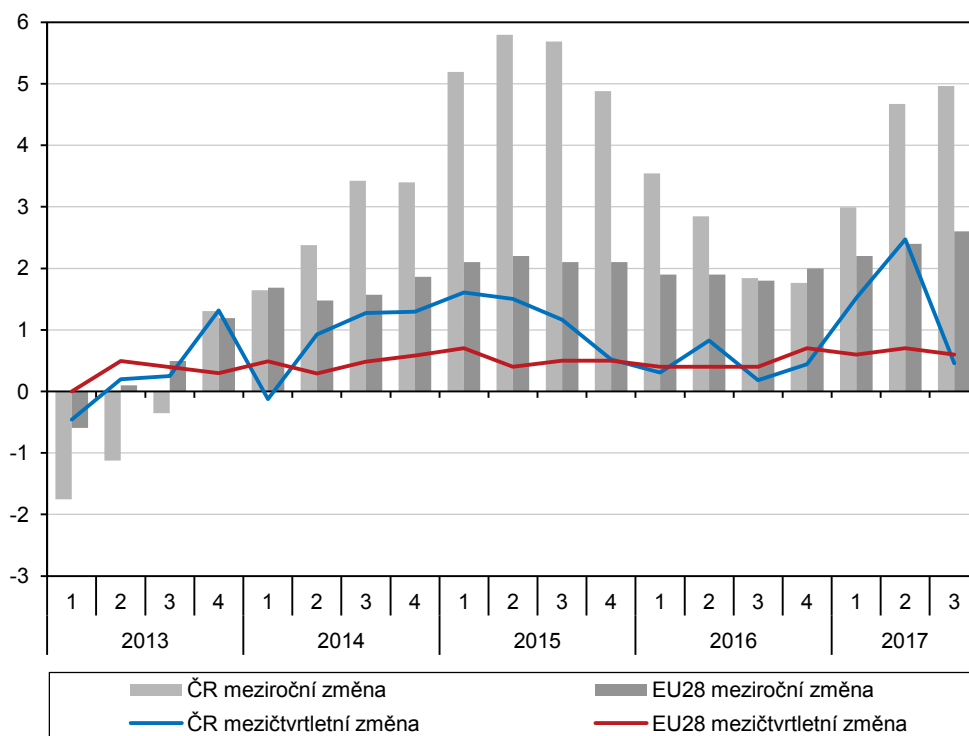

2. Souhrnná výkonnost

Meziroční růst HDP opět zrychlil. Mezičtvrtletní dynamika naopak zmírnila.

Meziroční růst hrubého domácího produktu (HDP) ve 3. čtvrtletí roku 2017 dosáhl 5,0 %³. Pokračovalo tak zrychlování meziroční dynamiky (3,0 % a 4,7 % v 1. a 2. čtvrtletí), které od začátku roku posunuje Česko mezi nejrychleji rostoucí ekonomiky EU. Zrychlení a kontakt s 5% hranicí meziročního tempa růstu jsou výsledkem působení všech složek HDP. Kromě domácích výdajů na spotřebu a stále silného kladného vlivu bilance zahraničního obchodu se projevilo meziroční zrychlení růstu investičních výdajů. Meziroční růst hrubé přidané hodnoty (HPH), reprezentující nabídkovou stranu ekonomiky, dosáhl ve 3. čtvrtletí 5,1 %. Mezičtvrtletní dynamika se naopak zmírnila. Po výrazně nadprůměrných tempech 1. poloviny roku (1,5 % a 2,5 %) se HDP v porovnání s 2. čtvrtletím zvýšil o 0,5 %. Mezičtvrtletní růst podpořila spotřeba domácností a nárůst zásob, mezičtvrtletní snížení bilance zahraničního obchodu růst naopak zpomalilo. Mezičtvrtletní růst HPH se rovněž výrazně zpomalil a dosáhl 0,6 %.

Graf č. 1 HDP (objemové indexy, očištěno o sezónní a kalendářní vlivy, v %)

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

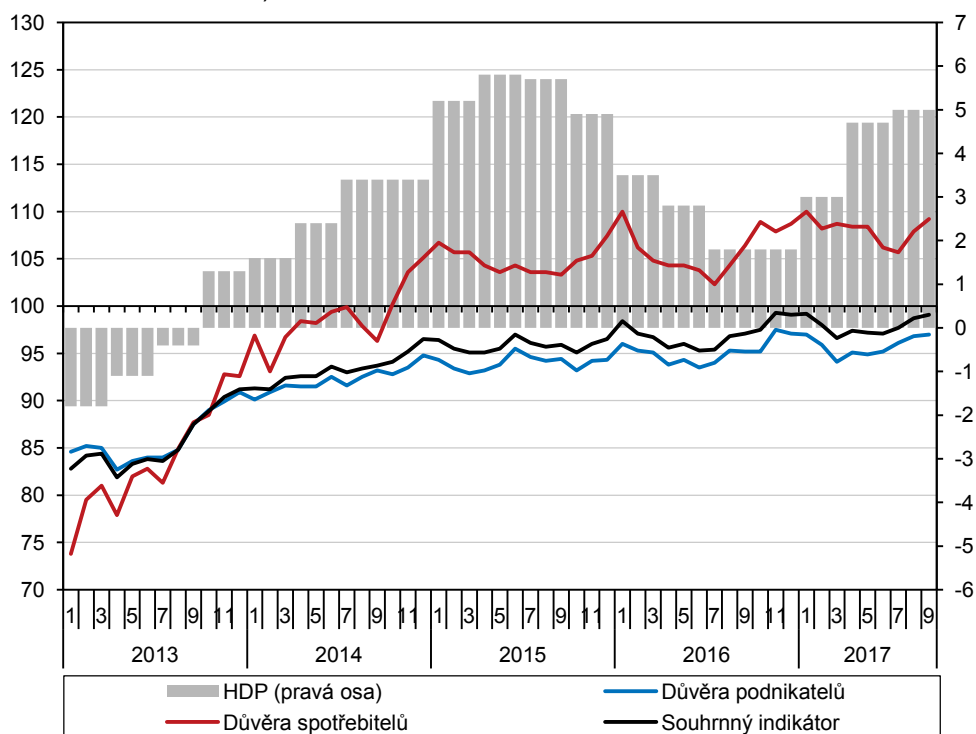
Evropské ekonomice se dařilo. Meziroční růst zrychlil. Česko těžilo i z úspěšného ekonomického vývoje nejbližších obchodních partnerů.

Meziroční tempo růstu HDP v EU ve 3. čtvrtletí drobně zrychlilo a dosáhlo 2,6 %⁴. Zrychlování meziroční dynamiky probíhá již od konce roku 2016. Podobně jako v Česku se v EU projevovovala rostoucí spotřeba domácností i zvýšené investiční výdaje. K růstu přispíval i zahraniční obchod. Čtvrtletní nárůst činil 0,6 %. Podobně jako v předchozích dvou kvartálech meziročně rostly všechny ekonomiky v EU. Nejrychleji meziročně rostly Rumunsko (8,6 %, dosáhlo rovněž nejvyššího mezičtvrtletního přírůstku – 2,6 %), Malta (7,7 %) a Lotyšsko (6,2 %). Na opačném konci žebříčku skončily Dánsko (1,3 %, výrazné zpomalení oproti předchozímu čtvrtletí a jediná země, kde HDP mezičtvrtletně klesl), Řecko (1,3 %) a Velká Británie (1,5 %, meziroční dynamika konstantně zpomaluje již od konce roku 2014). Výrazné zrychlení meziročního růstu zaznamenala německá ekonomika (2,8 % – zrychlení o 0,5 p. b. a nejvyšší hodnota od 3. čtvrtletí 2011). Dařilo se i ostatním blízkým partnerům Česka. Polsko zrychlilo meziroční růst na 5,2 %, Slovensko dosáhlo 3,5 %. Nejvyšší meziroční růst od počátku roku 2011 mělo i Rakousko (3,5 %).

³ Vývoj HDP, hrubé přidané hodnoty a jejich složek je vyjádřen prostřednictvím objemových indexů (tj. očištěn o změny cen) a v očištění o sezónní a kalendářní vlivy. Údaje byly zveřejněny 1. 12. 2017 a zveřejňované údaje budou publikovány 10. 1. 2018.

⁴ Nedostupná data za Irsko a Lucembursko. Data za Slovensko nejsou očištěna o kalendářní vlivy.

Graf č. 2 **HDP (objemové indexy, očištěno o sezónní a kalendářní vlivy, meziročně v %, pravá osa) a indikátory důvěry (2005 = 100, levá osa)**

Zdroj: ČSÚ

Na růstu se tentokrát podílely všechny složky HDP.

Původ poměrně vysokého meziročního tempa růstu HDP lze hledat v současném působení jeho jednotlivých složek. Z časových řad národních účtů vyplývá, že v českých podmínkách lze zřídka dosáhnout více než 3% růstu, aniž by se na něm podílely všechny složky HDP. To je patrné i na grafu č. 3. Ve 3. čtvrtletí se na celkem stabilní bázi, kterou již třetím rokem tvoří výdaje na konečnou spotřebu (1,7 p. b.⁵, z toho 1,5 p. b. tvořily domácnosti), postavil příspěvek posílených kapitálových výdajů (1,8 p. b., tvorba hrubého fixního kapitálu přispěla 1,6 p. b.) i meziročně rostoucí bilance zahraničního obchodu (1,5 p. b., oslabení o 0,7 p. b. v porovnání s 1. a 2. čtvrtletím).

Pokračoval silný růst spotřeby domácností...

Celkové výdaje na konečnou spotřebu ve 3. čtvrtletí meziročně vzrostly o 3,4 %. Důvodem byl především pokračující silný růst spotřeby domácností (4,4 %, stejně jako ve 2. čtvrtletí). Tu stimuloval především silný růst reálných mezd. Ten se společně s klesající nezaměstnaností odrážel v rekordních hodnotách indikátoru důvěry spotřebitelů. Čtvrtletní tempo růstu výdajů na spotřebu dosáhlo 0,7 % (stejně jako v 1. čtvrtletí, o 0,6 p. b. méně než ve 2. čtvrtletí). Růst výdajů domácností se odrazil na všech typech spotřeby. Obvykle mírně rostoucí výdaje na netrvanlivé statky tak nyní kopírují růst celkových výdajů (meziroční růst 3,7 %⁶) a pokračuje silný růst spotřeby trvanlivých statků (9,6 % u střednědobé spotřeby, 6,0 % u dlouhodobé spotřeby). Růst výdajů na spotřebu služeb mírně zpomalil a dosáhl 2,5 %. Spotřeba vládních institucí meziročně rostla o 1,1 %, ale od začátku roku se její tempo zpomaluje. To je patrné i na mezičtvrtletních nárůstech – během 1. čtvrtletí vzrostly výdaje vládních institucí o 0,3 %, ve 2. čtvrtletí ještě o 0,1 %, ve 3. kvartálu bylo mezičtvrtletní navýšení nulové.

... stále podporované růstem mezd a platů.

Meziroční růst objemu vyplácených mezd a platů stejně jako ve 2. čtvrtletí překročil 8,0 % a dosáhl 8,2 %. Přes zrychlení růstu cen statků spotřebovávaných domácnostmi je i reálné navýšení poměrně výrazné (5,7 %⁷). Růst objemu vyplácených mezd byl doprovázen růstem celkové zaměstnanosti o 2,0 %⁸. To je

⁵ Příspěvky ke změně HDP po vyloučení dovozu pro konečné užití.

⁶ Údaje o spotřebě domácností podle trvanlivosti statků nejsou sezónně očištěny.

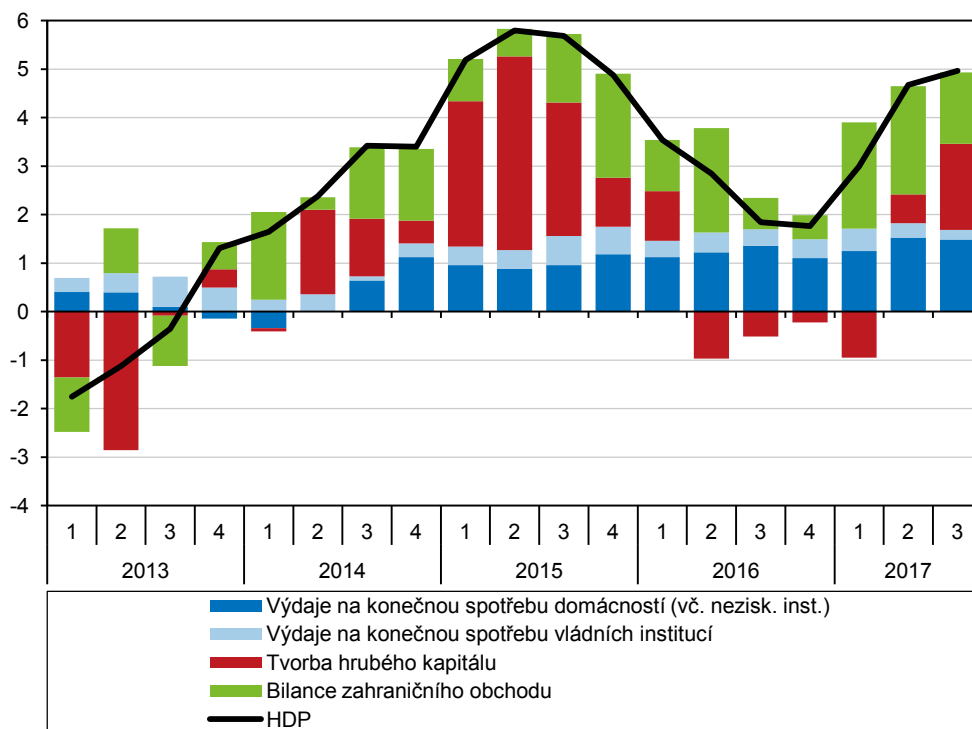
⁷ Do reálného vyjádření převedeno s využitím deflátoru výdajů na konečnou spotřebu domácností.

⁸ V pojetí národních účtů, sezónně očištěno.

nejvyšší hodnota od konce roku 2008. Růst zaměstnanosti ve 3. čtvrtletí podpořil především meziroční nárůst osob zaměstnaných v obchodě, dopravě, ubytování a pohostinství (3,3 %, 41,0 tis. osob). Nárůst zaměstnanosti byl jedním z důvodů silného růstu objemu mezd vyplacených v tomto odvětví (9,0 %). Nejsilněji však k meziročnímu růstu výdělků přispěl zpracovatelský průmysl (8,9 %), kde také došlo ke zrychlení meziročního tempa růstu zaměstnanosti (z 0,4 % ve 2. čtvrtletí na 1,0 %). Významně působil i 9,3% růst objemu vyplacených mezd a platů v odvětví veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče (za současného nárůstu zaměstnanosti o 1,5 %). Objem vyplacených mezd silně rostl i u činností v oblasti nemovitostí (8,9 %, růst zaměstnanosti 3,1 %). Ve srovnání s 1. pololetím oslabil růst u informačních a komunikačních činností (7,8 %), přitom však uvedené odvětví zaznamenalo nejvyšší nárůst zaměstnanosti (4,1 %). Potvrdil se tak trend nižší mzdové dynamiky u odvětví s nejvyššími příjmy – platí to i pro peněžnictví a pojišťovnictví (meziroční růst mzdových prostředků ve 3. čtvrtletí dosáhl 3,9 %). Slaběji než v předchozích dvou kvartálech rostl objem mezd u profesních, vědeckých technických činností (7,7 %). Podobně jako u informačních činností byl zde růst celkové zaměstnanosti poměrně vysoký (3,6 %). Nejslabší růst mezd zaznamenalo stavebnictví (2,8 %).

Graf č. 3 **Příspěvky výdajových složek k reálné změně HDP*** (objemové indexy, meziroční růst, příspěvky v p. b., HDP v %)

*Příspěvky ke změně HDP po vyloučení dovozu pro konečné užití

Zdroj: ČSÚ

Investiční aktivita meziročně rostla, mezičtvrtletní dynamika však byla nulová.

Meziroční tempo růstu výdajů na tvorbu hrubého fixního kapitálu ve 3. čtvrtletí mírně zrychlilo a dosáhlo 7,5 %. V mezičtvrtletním pohledu se však ukázalo, že značný nárůst, který investiční aktivita zaznamenala ve 2. čtvrtletí (5,7 %), se neudržel a objem výdajů setrval na úrovni 2. kvartálu. Věcné členění výdajů na tvorbu hrubého fixního kapitálu⁹ potvrdilo, že investiční aktivita je v současnosti v rukou domácností a podniků. Potvrzuje to nejen výrazné meziroční oživení investic do obydlí (10,9% meziroční nárůst ve 3. čtvrtletí), které jsou doménou domácností, ale především vývoj investic do ICT a ostatních strojů a zařízení, které jsou největší investiční položkou a jejich meziroční růst zrychlil na 7,5 %. Zde vystupuje jako hlavní investor sektor nefinančních podniků, který investicemi do výrobních zařízení částečně řeší nedostatek pracovní síly. Poměrně silná zůstala i meziroční dynamika investic do dopravních prostředků a zařízení (7,2 %). Přesto, že již nedosahuje dvouciferných temp let 2015 a 2016, jde o stabilního tahouna

⁹ Data o věcném členění tvorby hrubého fixního kapitálu nejsou sezónně očištěna.

investic v Česku. Potíže tak přetrvávají jen u ostatních budov a staveb, které zahrnují infrastrukturní projekty a jsou hlavní investiční položkou vládních institucí. Meziročně se ve 3. čtvrtletí výdaje na tento účel zvýšily o 1,3 %, ve srovnání s extrémně nízkou základnou roku 2016 jde však o kosmetický nárůst. Úroveň výdajů¹⁰ v prvních třech čtvrtletích roku 2017 zdaleka nepřekračuje rok 2015 ani roky předcházející.

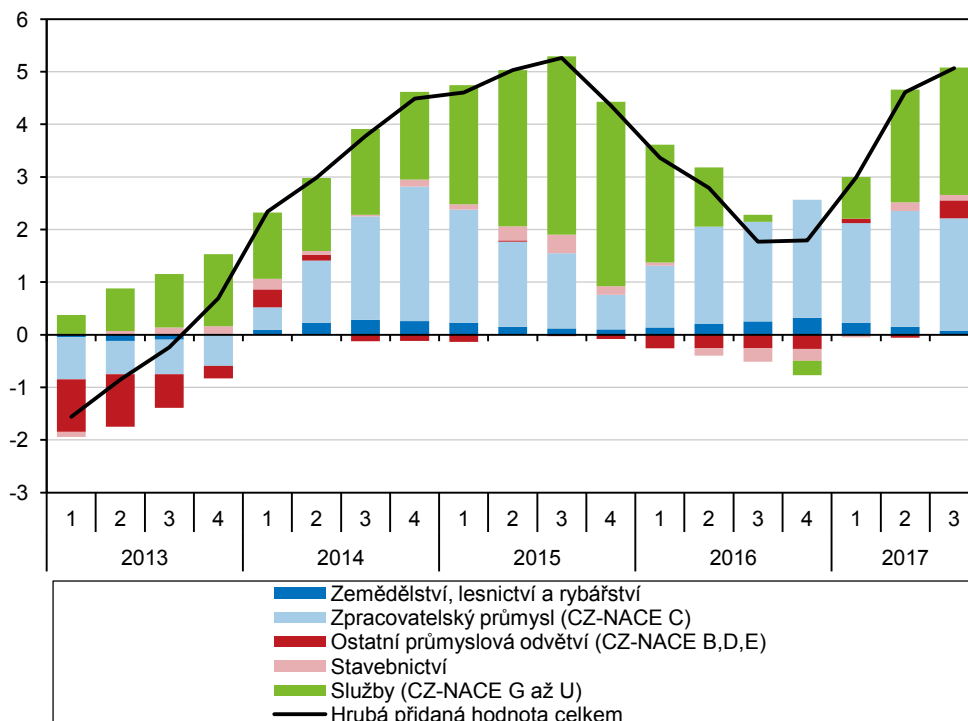
Zahraniční obchod opět dosáhl přebytku.

Přebytek obchodní bilance (v běžných cenách) dosáhl ve 3. čtvrtletí 87,2 mld. korun¹¹ a meziročně se snížil o 1,1 mld. Na snížení přebytku se prakticky stejnou měrou podílel obchod se zbožím i službami. Přebytek obchodu se zbožím dosáhl 58,5 mld. korun, obchod se službami měl kladné saldo ve výši 28,8 mld. Směnné relace ve 3. čtvrtletí byly záporné, v porovnání s předchozími dvěma kvartály se však zmírnily a dosáhly 99,3 %. Záporné směnné relace lze přičíst na vrub zahraničnímu obchodu se zbožím (99,0 %). Směnné relace obchodu se službami byly kladné a činily 100,8 %. Záporné směnné relace se promítly i do hodnoty reálného hrubého domácího obchodu. Z něj vyplývá, že ztráta ze směnných relací ve 3. čtvrtletí činila 6,1 mld. korun.

Nabídková strana ekonomiky odrazila rostoucí spotřebu. Patrné to bylo především u odvětví služeb.

Růst hrubé přidané hodnoty nadále závisí na zpracovatelském průmyslu, který díky meziročnímu nárůstu ve výši 7,9 % ve 3. čtvrtletí přispěl k dynamice HPH 2,1 p. b. I ostatním průmyslovým odvětvím se v uvedeném období dařilo, protože jejich příspěvek k růstu dosáhl 0,3 p. b., což je nejvíce od počátku roku 2014. Díky zrychlení meziroční dynamiky přispěla odvětví služeb k celkovému růstu 2,4 p. b. Z toho 0,9 p. b. přispělo odvětví obchod, doprava, ubytování a pohostinství. Na 0,5 p. b. posílil i příspěvek profesních, vědeckých a technických činností. Dařilo se i informačním a komunikačním činnostem (meziroční růst ve 3. čtvrtletí 5,7 %, příspěvek k růstu HPH 0,3 p. b.), peněžnictví a pojišťovnictví (9,0 %, 0,4 p. b.) i činnostem v oblasti nemovitostí (3,3 %, 0,3 p. b.). Růst HPH ve stavebnictví i zemědělství zpomalil a obě odvětví k celkovému růstu přispěla jen 0,1 p. b.

Graf č. 4 **Příspěvky odvětví k reálné změně HPH** (objemové indexy, meziroční příspěvky v p. b., HPH v %)

Zdroj: ČSÚ

¹⁰ V běžných i stálých cenách.

¹¹ Podle metodiky čtvrtletních národních účtů (vývoz a dovoz v ocenění FOB/FOB).

3. Výkonnost odvětví

Meziroční tempo růstu HPH se v průběhu roku zvyšovalo, za tři čtvrtletí činilo 4,2 %. Na růstu se z poloviny podílel zpracovatelský průmysl, přispěla však i všechna ostatní významná odvětví.

Dynamický růst průmyslu tažený primárně příznivou ekonomickou situací v hlavních exportních teritoriích přetrvával.

K navýšení průmyslové produkce přispěl letos z více než třetiny automobilový průmysl, pětinu přidaly také nejbližší subdodavatelské obory.

Výrazně zrychlil růst produkce i v dalších významných odvětvích – strojírenství, kovovýrobě. Obnovení výrobních kapacit se odrazilo ve výkonech chemického průmyslu i energetiky.

Hlubší redukce zaměstnanosti i produkce v těžebním průmyslu pokračovala.

Výkon všech odvětví ekonomiky měřený ukazatelem hrubé přidané hodnoty (HPH)¹² ve 3. čtvrtletí meziročně vzrostl o 5,1 % a sílil již čtvrtý kvartál v řadě. V úhrnu za 1. až 3. čtvrtletí byl výkon vyšší o 4,2 %. Přispělo k tomu všech deset hlavních odvětvových uskupení, celou polovinou se přitom na lepším výsledku podílel zpracovatelský průmysl (příspěvek +2,1 p. b.). Na rozdíl od předchozích dvou let pomohl i kladný výsledek nezpracovatelských průmyslových odvětví, ve kterých se projevilo výraznější oživení v energetice. V celém sektoru služeb se HPH navýšila o 3,0 % (v prvních třech čtvrtletích loňského roku o rovná 2 %). Tento sektor tradičně táhlo odvětví obchod, doprava, ubytování a stravování (+2,4 %), nejvyšší tempa však již druhý rok v řadě vykazalo peněžnictví a pojišťovnictví (+8,7 %, loni +6,4 %). Přes dílčí zpomalení se nadále dařilo i odvětví zemědělství a lesnictví (vč. rybářství). Po loňské velmi dobré úrodě se ta letošní vrátila k průměru, což se projevilo na HPH celého odvětví především ve 3. čtvrtletí (+2,9 %, o rok dříve +10,3 %).

Průmyslu se i v průběhu roku 2017 nadále dařilo, což dokládají údaje z podnikových statistik. Jeho výkon (dle indexu průmyslové produkce)¹³ vzrostl v 1. až 3. čtvrtletí o 5,9 % a dosáhl v tomto období roku nejsilnějšího tempa od roku 2011, kdy se „vzpamatoval“ z důsledků hluboké recese. Růst v průběhu roku 2017 osciloval mezi 4,9 % (v 1. čtvrtletí) a 6,8 % (ve 2. čtvrtletí)¹⁴. Za těmito výsledky stála nejen dobrá ekonomická situace v hlavních exportních teritoriích, ale i sílící tuzemská poptávka.

Dominantní postavení si nadále udržovala výroba motorových vozidel vytvářející více než čtvrtinu produkce celého průmyslu. Toto odvětví sice mírně slevilo z vysoké dynamiky z minulých let, i tak však jeho meziroční růst produkce od počátku roku (podobně jako ve 3. čtvrtletí) těsně atakoval 10% hranici. Silná poptávka na evropských a asijských trzích, ale i v tuzemsku se odrazila v rekordním množství vyrobených vozů¹⁵. Automobilový průmysl přispěl letos k meziročnímu navýšení průmyslové produkce více než třetinou, pětinu přidaly nejbližší návazné obory – dařilo se jak gumárenství a plastikářství (+7,7 %), tak výrobě elektrických zařízení (+8,1 %). Tempo produkce citelně zrychlilo také ve výrobě počítačů, elektronických a optických přístrojů (+11,9 %, o rok dříve +2,2 %). Strojírenská produkce vzrostla nejvyšším tempem (8,0 %) za posledních šest let, k čemuž pomohla i svižnější domácí poptávka. Toto odvětví tak přispělo k vyššímu výkonu celého průmyslu desetinou. V podobném rozsahu přispěl také váhově významný obor kovovýroby, jehož výkon byl meziročně o osminu vyšší. Plně obnovení výrobních kapacit se pozitivně promítlo na výkonu chemického průmyslu (+20,6 %)¹⁶ i energetiky (+5,4 %, v samotném 3. čtvrtletí +12,8 %¹⁷). Pozvolné oživení poptávky ve stavebnictví podpořilo výkony ve výrobě ostatních nekovových minerálních výrobků (+4,9 %, o rok dříve -1,5 %). Z menších oborů se dařilo zejména exportně zaměřenému farmaceutickému průmyslu, jehož produkce stoupla meziročně o 11,2 % (za čtyři roky o více než čtvrtinu). Pokračoval mírný růst v textilním, dřevozpracujícím, papírenském i nábytkářském průmyslu.

S problémy se naopak nadále potýkalo hutnictví a slévárenství, kde produkce fakticky pouze stagnovala (po 3% redukcí v 1. až 3. čtvrtletí 2016). Pozitivním signálem může být oživení zakázek (ve 3. čtvrtletí meziročně o 16 %) i dynamický růst dovozu základních kovů. Jen slabý růst vykázal letos po loňské stagnaci potravinářský a nápojový průmysl (+2,4 %). Po krátkém oživení v letech 2015 a 2016 se opět snížila produkce v oděvním průmyslu, a to navzdory rostoucí domácí poptávce. Výrobci ostatních (hlavně kolejových) dopravních prostředků letos čelili nejhlubšímu poklesu produkce ze všech průmyslových odvětví (-12,0 %). Vývoj v tomto odvětví je však

¹² Údaje o HPH jsou vyjádřeny ve stálých cenách a v očištění o sezónní a kalendářní vlivy.

¹³ Zahnutá odvětví: těžba a dobývání, zpracovatelský průmysl, energetika. Všechna meziroční tempa produkce (na úrovni odvětvových sekcí i oddílů) jsou očištěna o kalendářní vlivy.

¹⁴ V mezičtvrtletním vyjádření průmyslová produkce po silných růstech v první polovině roku (+3,2 %, +1,8 %) ve 3. čtvrtletí citelně zpomalila (-2,6 %). Obdobný průběh se ale vyskytl i v rámci předchozích tří let a na meziroční dynamiku tak měl jen okrajový vliv. V samotném automobilovém průmyslu se tato skutečnost tak výrazně neprojevila, a toto odvětví tak vykazovalo nepřetržitý růst již třináct čtvrtletí v řadě.

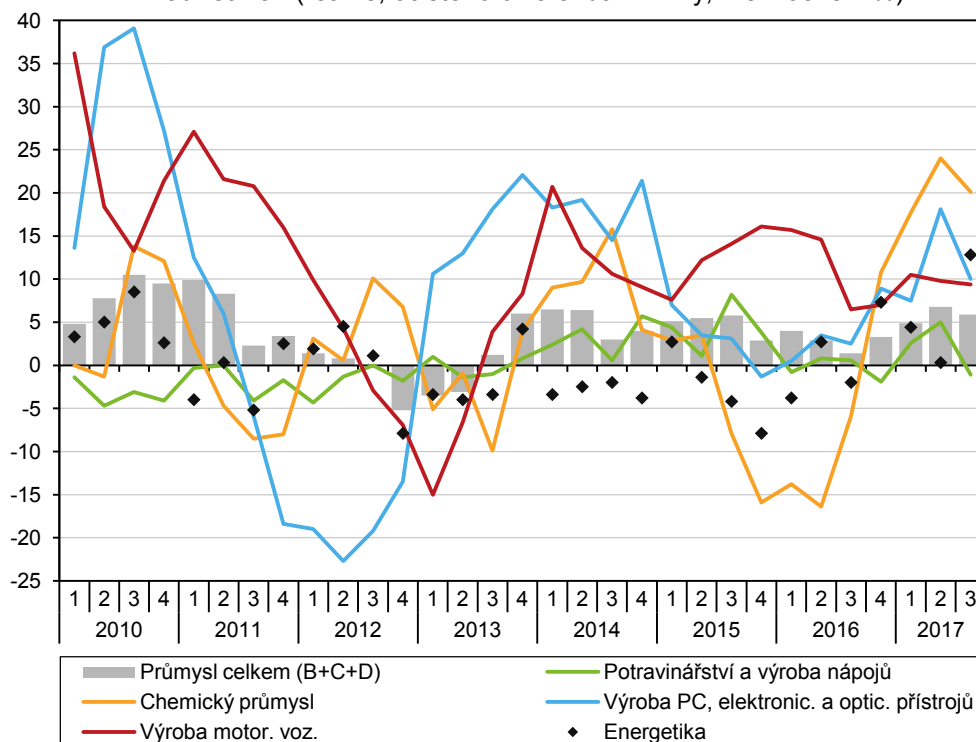
¹⁵ Podle údajů Sdružení automobilového průmyslu bylo v Česku od ledna do října roku 2017 vyrobeno 1 173 tis. osobních automobilů, meziročně o 4,4 % více. Dařilo se i většině výrobců ostatních druhů motorových vozidel.

¹⁶ Produkce v chemickém průmyslu překonala úroveň před haváriemi (2. čtvrtletí 2015) již na počátku roku 2017.

¹⁷ Podílel se na tom především vysoký meziroční růst výroby elektřiny v září (+23 %). Ve 3. čtvrtletí 2017 posílila dle údajů Energetického regulačního úřadu celková výroba elektřiny v ČR o 6 %, z toho v jaderných elektrárnách o 49 %.

tradičně vzhledem k charakteru zakázek značně volatili¹⁸. S velkými problémy se nadále potýkal těžební průmysl. Především vlivem řízeného útlumu těžby černého uhlí klesla za poslední dva roky produkce tohoto odvětví téměř o 15 %, podobnou intenzitou docházelo také k úbytku pracovních míst¹⁹.

Graf č. 5 **Produkce v průmyslu a ve vybraných zpracovatelských odvětvích (reálně, očištěno o kalendářní vlivy, meziročně v %)**

Zdroj: ČSÚ

Již druhé čtvrtletí v řadě rostly průmyslovým podnikům domácí tržby vyšším tempem než tržby z přímého vývozu.

Růst objemu nových zakázek ve většině sledovaných průmyslových odvětví pokračoval.

Přetrvávala mírně pozitivní nálada podnikatelů v průmyslu. Hlavní bariérou růstu zůstává od poloviny roku 2017 nedostatek pracovní síly.

Nominální tržby podniků z průmyslové činnosti vzrostly v 1. až 3. čtvrtletí meziročně o 7,6 %. Zvyšovaly se ve všech významnějších průmyslových odvětvích. Domácí tržby rostly ve 2. i 3. čtvrtletí vyšším tempem než tržby z přímého vývozu²⁰. Souviselo to s oživením chemického průmyslu i energetiky, jejichž aktivity jsou více orientovány na tuzemský trh. Tempo růstu zaměstnanosti v průmyslu letos zvolnilo. Stav pracovníků relativně nejvíce navyšovaly podniky v automobilovém průmyslu a jeho hlavních subdodavatelských odvětvích. Nové zakázky letos (vyjma dubna) rostly v průmyslu nepřetržitě, ve 3. čtvrtletí meziročně o 6,1 %. Zásoba práce se navyšovala ve všech dvanácti sledovaných odvětvích²¹ kromě oděvnictví a výroby kolejových dopravních prostředků. Nálada podnikatelů v průmyslu (dle sezónně očištěného salda indikátoru důvěry) v průběhu roku 2017 mírně kolísala, zůstávala však nadále mírně pozitivní. Růst výrobní činnosti v příštích třech měsících očekávalo v průběhu října 27 % průmyslových podniků (o rok dříve necelá pětina). Pozitivní posun zaznamenaly hlavně podniky v energetice a zpracovatelském průmyslu. Pětina podniků uvažovala ve stejném horizontu o navýšení zaměstnanosti. Výhledy signalizují stabilizaci v těžebním průmyslu – redukovat zaměstnanost zvažovalo 17 % podniků, před rokem čtyři pětiny. Ve 3. čtvrtletí považovalo nedostatek pracovní síly za bariéru růstu rekordních 41 % průmyslových podniků. Poprvé od 1. čtvrtletí 2008 byl tento faktor silnější než vliv nedostatečné poptávky (40 %). To platilo i na počátku posledního čtvrtletí roku 2017. Vliv faktoru chybějící pracovní síly se však (dle sezónně očištěných údajů) o 3 p. b. snížil. Stalo se tak poprvé od konce roku 2014.

¹⁸ Dlouhodobě ale toto odvětví patří v rámci průmyslu k nejdynamičtějším. Za posledních devět let (resp. oproti konci konjunktury minulé dekády) se jeho produkce reálně zvýšila o 49 %. Ve výrobě motorových vozidel se navýšila téměř na dvojnásobek, v celém průmyslu o 15 %. Zhruba polovina (především menších) průmyslových oborů za touto úrovní stále zaostávala (především těžba a dobývání – o 33 %).

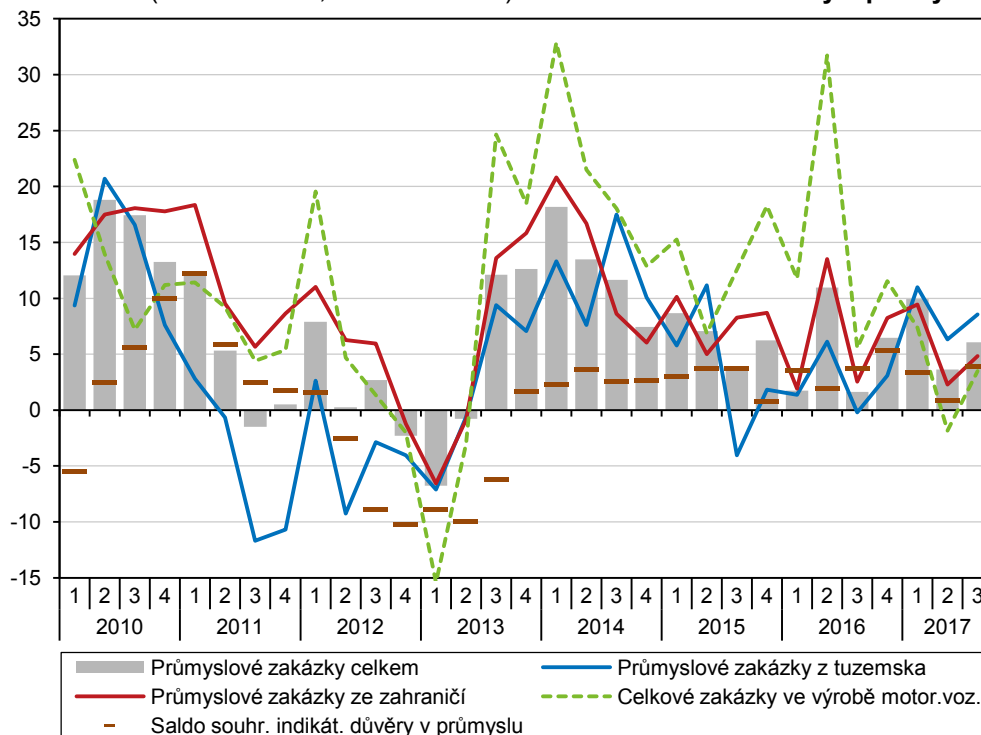
¹⁹ V odvětvovém oddíle ostatní těžba a dobývání (zahrnujícím např. dobývání kamene, písků a jílu) produkce i zaměstnanost naopak mírně rostly. Na celkové produkci v těžbě a dobývání se však tento oddíl v roce 2016 podílel (dle údajů národních účtů) pouze čtvrtinou.

²⁰ Tento jev je vzhledem k silné a stále posilující exportní orientaci průmyslu v ČR poměrně vzácný. Naposledy se v podobném rozsahu vyskytl ve 2. čtvrtletí 2009.

²¹ Průmyslové zakázky se sledují pouze ve vybraných oddílech CZ-NACE (13, 14, 17, 20 až 21, 24 až 30), které vyrábějí převážně na zakázku, s delším výrobním cyklem a s většími zásobami zakázek.

Graf č. 6 **Nové zakázky v automobilovém průmyslu, v průmyslu celkem (v běž. cenách, meziročně v %) a saldo indikátoru důvěry v průmyslu**

Zdroj: ČSÚ

Oživení stavebnictví po výpadku mimořádných růstových faktorů pokračovalo v roce 2017 jen velmi pozvolna.

Počet zahájených bytů vzrostl meziročně o pětinu a dosáhl nejvyšší hodnoty za posledních osm let.

Nové stavební zakázky zatím nepředstavovaly pro celé stavebnictví výrazný růstový impuls. Prosazují se především menší či střední projekty.

Stavebnictví se po loňském propadu způsobeném výpadkem mimořádných růstových faktorů prozatím zotavuje jen pomalu. Mezikvartální růst stavební produkce započatý ve druhé polovině roku 2016 byl ve 3. čtvrtletí 2017 zastaven (-3,2 %). To se odrazilo i ve slabším meziročním tempu²², které za tři letošní čtvrtletí činilo 2,3 %. Kladný výsledek letos dosáhlo stavebnictví jen vlivem váhově významnějšího pozemního stavitelství (+6,3 %), neboť nepříznivý vývoj inženýrského stavitelství vinou nízkého objemu veřejných investic stále přetrvával (-7,1 %). Do výkonu pozemního stavitelství se od počátku roku promítá oživení bytové výstavby. Počet zahájených bytů (23,3 tis.) stoupl meziročně o pětinu, a to především zásluhou intenzivnější výstavby rodinných domů. Více se stavělo i ve většině ostatních forem výstavby, výjma bytů v nebytových budovách a také v domech pro seniory²³. Přestože bytů v bytových domech bylo v 1. až 3. čtvrtletí zahájeno nejvíce za posledních osm let (5,2 tis.), nešlo stále ani o polovinu objemu ze stejného období dosud rekordního roku 2008. Na meziročně vyšší počet všech zahájených bytů se nejvíce podílela Praha (+1,3 tis.). Alespoň mírné navýšení výstavby ale zaznamenala drtivá většina krajů. Přestože počet zahájených bytů byl v Praze v rámci prvních tří čtvrtletí roku třetí nejvyšší za posledních osm let, silné napětí na rezidenčním trhu, projevující se dynamickým růstem nabídkových i realizovaných cen nemovitostí, zatím příliš neovlivnil.

Přestože růst celkové hodnoty nových stavebních zakázek v tuzemsku²⁴ se navyšoval již čtvrté čtvrtletí v řadě, nejednalo se dosud o zásadní impuls pro celé odvětví. Za první tři čtvrtletí stouply nové objednávky o 8 %, v samotném 3. čtvrtletí se však meziroční přírůstek „uskromnil“ na 1,1 % (v inženýrském stavitelství i proti nízké základně předchozího roku dokonce o 5 % poklesl). Průměrná hodnota nové zakázky se v posledních dvou letech významně nemění (ve 3. čtvrtletí 2017 dosahovala 3,2 mil. korun). Ve stavebnictví se tak ve větší míře prosazují menší projekty vyžadující méně náročnou přípravu vč. schvalovacího procesu. Celková zásoba práce (zahrnující všechny dosud nerealizované zakázky) čítala na konci 3. čtvrtletí 138 mld. korun. Polovinu z toho tvořily veřejné zakázky v ČR, necelých 36 % soukromé tuzemské zakázky a zbytek práce v zahraničí. V meziročním srovnání nedošlo k významnějším pohybům, pouze zakázek mimo ČR o desetinu ubylo (stavební

²² Všechny meziroční údaje o stavební produkci jsou očištěny o kalendářní vlivy.

²³ V této kategorii bylo v 1. až 3. čtvrtletí v celé ČR zahájeno pouze 255 bytů, nejméně ve dvacetileté historii sledování.

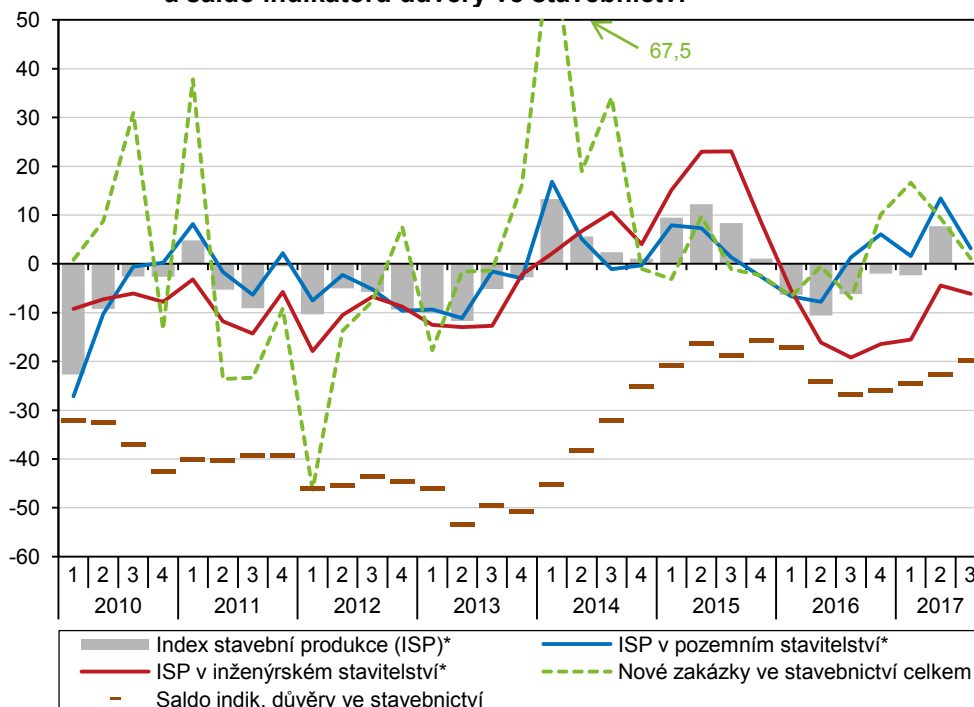
²⁴ Údaj zahrnuje pouze stavební podniky s 50 a více zaměstnanci.

Důvěra podnikatelů ve stavebnictví se od konce roku 2016 mírně zvyšovala, stále však setrvala v negativním pásmu.

Nejvýznamnější bariérou růstu stavebních podniků nadále i přes dílčí zlepšení zůstává nedostatečná poptávka.

podniky jich měly v zásobě nejméně za posledních pět let). O lepších perspektivách stavebnictví v ČR vypovídá orientační hodnota vydaných stavebních povolení. Ta vzrostla ve 3. čtvrtletí meziročně o 41 %, a to především zásluhou kategorie změny dokončených staveb. Sezónně očištěné saldo důvěry podnikatelů ve stavebnictví se od počátku roku mírně zlepšovalo a v září dosáhlo nejlepšího výsledku od února 2016, kdy ještě dozníval mimořádný vliv dočerpávání evropských fondů na infrastrukturní projekty. I nadále však saldo zůstávalo v negativním pásmu. Podíl stavebních podniků očekávajících v příštích třech měsících zvýšení stavební činnosti, respektive růst zaměstnanosti se dle říjnových údajů meziročně snížil. Na druhou stranu posílila váha podniků, které očekávaly v těchto oblastech stabilizaci (na 71 %, resp. 77 %). V očekávání zaměstnanosti signalizovaly mírně příznivější výhledy malé a střední podniky. Žádné bariéry růstu indikoval v říjnu (dle sezónně očištěných údajů) jen každý osmý stavební podnik. Polovinu podniků naopak sužovala nedostatečná poptávka (o rok dříve 60 %). Faktor nedostatku zaměstnanců byl zmiňován ve 22 %, třikrát častěji než před rokem, od srpna 2017 však jeho váha již nenarůstala.

Graf č. 7 **Stavební produkce*, hodnota nových zakázek (meziročně v %) a saldo indikátoru důvěry ve stavebnictví**

*Očištěno od vlivu počtu pracovních dnů.

Zdroj: ČSÚ

Tržby ve vybraných službách v první polovině roku 2017 akcelerovaly, ve 3. čtvrtletí ale jejich meziroční tempo zvolnilo.

Významný mezičtvrtletní růst tržeb ve vybraných službách²⁵, jenž započal v druhé polovině loňského roku, se ve 3. čtvrtletí 2017 zastavil (-0,3 %), nepřetržitý mezikvartální růst si uchovaly jen informační a komunikační činnosti. Tento vývoj se promítl i do meziročních temp. Zatímco v 1. a 2. čtvrtletí (+5,3 %, resp. +5,7 %) vystoupala tempa nejvýše od konce roku 2007, v následujícím čtvrtletí se růst zmínil na 3,3 %. V 1. a také ve 3. čtvrtletí byly služby taženy hlavně váhově nejsilnějším odvětvím – dopravou a skladováním (v obou čtvrtletích s téměř třetinovým příspěvkem k celkovému růstu). Ve 2. čtvrtletí role tohoto odvětví dočasně oslabila ve prospěch informačních a komunikačních činností a též ubytování, stravování a pohostinství.

Od počátku roku rostly tržby meziročně nejvíce v ubytování, stravování a pohostinství, alespoň mírně navýšení ale zaznamenaly všechny odvětvové sekce služeb.

V dopravě a skladování vzrostly tržby meziročně v 1. až 3. čtvrtletí 2017 o 4,2 %. Poprvé po roce 2004 přispěly k růstu všechny odvětvové oddíly. Z nich vyčnívala především vleklou recesí silně zasažená letecká doprava, kde tržby po loňském slabém růstu (+0,7 %) akcelerovaly (+11,4 %). Výrazně dynamizovaly i tržby ve skladování, vč. vedlejších činností v dopravě (na 5,9 %), které profitovaly z rozvoje průmyslu i obchodu. Dařilo se také ubytování, stravování a pohostinství, kde se tempo tržeb oproti stejnému období loňského roku zdvojnásobilo a dosáhlo rovných 10 %

²⁵ Bez obchodu, peněžnictví, pojišťovnictví, vědy, výzkumu a veřejných služeb. Všechny údaje za služby jsou ve stálých cenách, meziroční údaje jsou očištěny o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní jsou očištěny o sezónní vlivy (včetně vlivu počtu pracovních dnů).

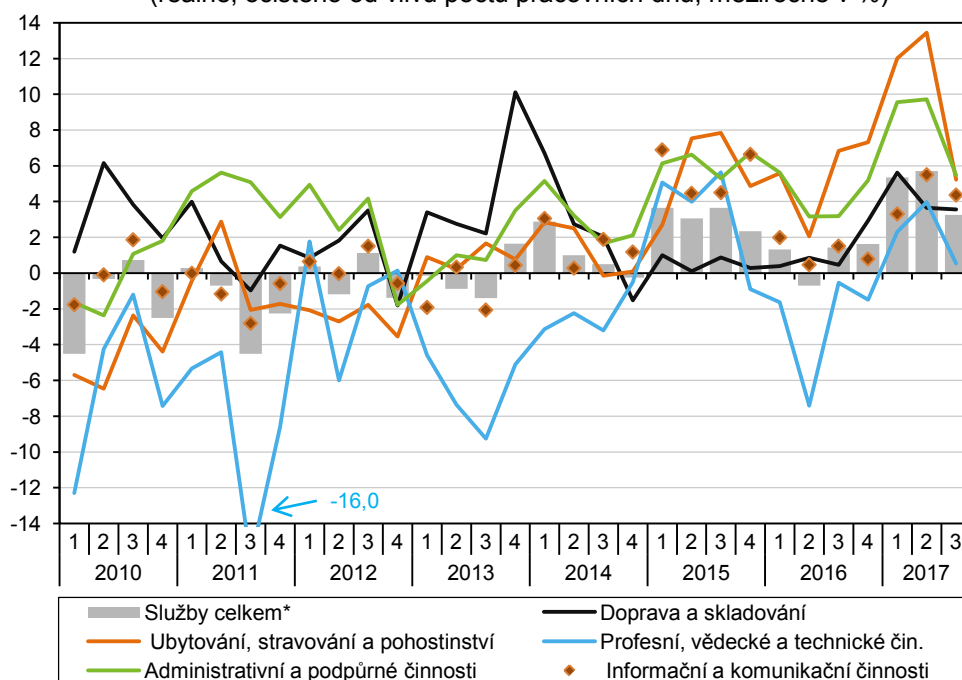

Dlouhodobě silná poptávka po informačních činnostech, programování či službách pracovních agentur přetrvávala. Pozitivní obrat byl patrný u cestovních kanceláří a agentur.

Tržby v architektonických a inženýrských činnostech po silném loňském propadu nadále mírně klesaly.

(bez významnějších rozdílů mezi odvětvovými oddíly). Tržby v ubytování se navyšovaly nejvíce od roku 2005, ve stravování a pohostinství bylo letošní tempo dokonce nejvyšší v novodobé historii sledování (po roce 2000). Obě dílčí odvětví těžila z rostoucí spotřeby domácností i rozvoje příjezdového cestovního ruchu²⁶. Za první tři čtvrtletí se počet přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních zvýšil o 7,8 %. Odvětví informačních a komunikačních činností (+4,4 %) táhla silná poptávka zejména po zpracování dat, webových portálech a hostingu, programování a poradenství v oblasti IT. Poklesu tržeb čelil v rámci tohoto odvětví jen filmový a hudební průmysl (-14 %)²⁷. V odvětví profesní, vědecké a technické činnosti tržby posílily o 2,3 % a zaznamenaly teprve druhý meziroční růst po roce 2008. Táhlly ho právní a účetnické činnosti a také vyšší poptávka po fotografických, návrhářských a překladatelských činnostech. Ve váhově dominantním oddílu architektonických a inženýrských činností naopak tržby nadále klesaly (-0,2 %, o rok dříve -9,9 %). V odvětví administrativní a podpůrné činnosti se na růstu tržeb (+8,1 %) podílely hlavně cestovní agentury a kanceláře, které dosáhly nejlepšího výsledku za posledních deset let, a také dlouhodobě se rozvíjející pracovní agentury (+14 %, za poslední čtyři roky +77 %).

Graf č. 8 Tržby ve službách* a jejich vybraných odvětvových sekcích (reálně, očištěno od vlivu počtu pracovních dnů, meziročně v %)

*Bez obchodu, peněžnictví, pojišťovnictví, vědy, výzkumu a veřejných služeb.

Zdroj: ČSÚ

Tempo růstu celkových maloobchodních tržeb podobně jako pozitivní nálada spotřebitelů zůstávaly v průběhu roku 2017 bez výraznějších změn.

Růst maloobchodních tržeb zařadil Česko letos shodně jako v loňském roce na páté místo mezi státy EU.

Tempo růstu maloobchodních tržeb zůstávalo podobně jako optimistické naladění spotřebitelů od počátku roku bez výraznějších změn. Za tři čtvrtletí posílily tržby v maloobchodě meziročně o 6,0 %²⁸. Tempo v maloobchodu s potravinami zvolnilo (na 2,5 % z loňských 4,1 %), naopak v prodeji nepotravinářského zboží rostlo až na 8,9 % (nejvyšší meziroční hodnota za posledních deset let). Posílil hlavně maloobchod s oděvy, obuví a koženým zbožím (11,3 %), dařilo se i výrobkům pro kulturu a rekreaci. Po loňské stagnaci se obnovil silný růst poptávky po počítačových a komunikačních zařízeních. Tržby internetových prodejců rostly o 23,4 %, podobnými tempy se vyvíjely již pátý rok v řadě. Celkové maloobchodní tržby rostly v ČR od počátku roku více než dvojnásobným tempem nežli v EU (+2,8 %). Podobně jako v loňském roce zaznamenaly silnější tempa jen čtyři státy EU. Těžiště růstu maloobchodu v EU bylo vyjma Irska soustředěno výhradně do novějších členských států. Z velkých ekonomik se nejvíce dařilo Francii (+3,8 %) a Německu (+3,4 %). Slabou dynamiku si naopak v letošním (i loňském) roce udržovala Itálie.

²⁶ Ve vysokých tempech tržeb v roce 2017 se mohl projevit i vliv přesunu některých aktivit z šedé ekonomiky v souvislosti s opatřeními zavedenými v předchozím roce na straně výběru daně.

²⁷ Segmentu filmové distribuce se přitom dařilo. Počet návštěvníků kin v ČR vzrostl dle předběžných údajů Unie filmových distributorů za prvních devět měsíců roku 2017 o téměř 6 % (na 11,2 mil. osob).

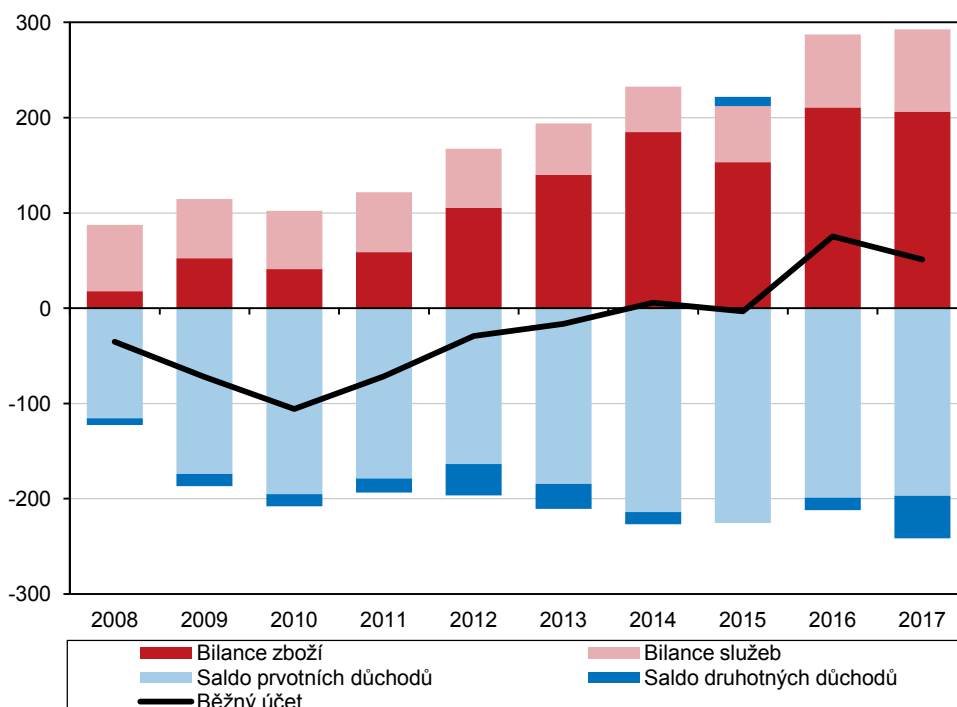
²⁸ Data nezahrnují motoristický segment. Údaje o maloobchodu jsou očištěny o kalendářní vlivy ve stálých cenách.

4. Vnější ekonomické vztahy

Přebytek běžného účtu platební bilance se díky obchodu se zbožím a službami udržel.

Kladné saldo běžného účtu platební bilance v 1. až 3. čtvrtletí roku díky výraznému přebytku obchodu se zbožím a službami dosáhlo 51,2 mld. korun a meziročně se snížilo o 24,2 mld. Ve směru deficitu působilo saldo prvotních (196,8 mld. korun) a druhotných důchodů (44,8 mld.). Čistý odliv prvotních důchodů byl soustředěn do položky důchodů z investic, jejichž odliv v 1. až 3. čtvrtletí roku dosáhl 248,9 mld. korun. Meziroční prohloubení deficitu druhotných důchodů, které je patrné na grafu č. 9, je především důsledkem nižšího objemu prostředků na straně aktiv. Finanční účet platební bilance v 1. až 3. čtvrtletí roku skončil v přebytku 125,0 mld. korun. Toho bylo dosaženo nárůstem objemu rezervních aktiv v první polovině roku. Ve 3. čtvrtletí byly změny rezervních aktiv jen zlomkem předchozí aktivity. Do jisté míry nestandardní pohyby probíhaly jen u portfoliových investic, konkrétně u dluhových cenných papírů. Na straně pasiv u nich ve 3. čtvrtletí došlo k propadu ve výši 136,7 mld. korun.

Graf č. 9 **Běžný účet platební bilance** (kumulace 1. až 3. čtvrtletí v mld. korun)

Zdroj: ČNB

Hodnota exportu ve 3. čtvrtletí rostla.

V průběhu prvních tří čtvrtletí roku 2017 bylo z Česka vyvezeno zboží v hodnotě 2 610,8 mld. korun²⁹. To je o 6,0 % (146,7 mld.) více než ve stejném období minulého roku. Vývoz v jednotlivých čtvrtletích pokaždé překonal stejná období předchozího roku. V samotném 3. čtvrtletí dosáhla hodnota vývozu 808,0 mld. korun a meziročně byla vyšší o 3,8 % (29,9 mld.).

Opět se zvýšila hodnota vývozu do zemí EU.

Struktura českého vývozu podle teritoriálního členění se prakticky nezměnila. Vývoz do většiny hlavních exportních destinací za 1. až 3. čtvrtletí rostl. Export do zemí EU se za dané období zvýšil o 5,7 % (118,3 mld. korun), a to i díky silnému nárůstu vývozu do Německa (6,9 %, 54,8 mld.), Polska (7,2 %, 10,9 mld.) nebo Francie (8,4 %, 10,3 mld.). Jediným významným obchodním partnerem, kam se vývoz meziročně snížil, bylo Slovensko (-3,5 %). Export do zemí mimo EU v prvních třech čtvrtletích vzrostl o 7,2 %. Samotné 3. čtvrtletí se od kumulace tří uplynulých kvartálů roku 2017 lišilo mírným meziročním poklesem exportu do zemí mimo EU (-0,2 %). Projevil se zde totiž pokles hodnoty zboží vyvezeného do Ruska o 0,5 % a do Spojených států o 2,6 %.

²⁹ Údaje statistiky zahraničního obchodu v národním pojetí v nominálním vyjádření zahrnující pouze obchod se zbožím. Hodnota vývozu je zachycena v cenách FOB, tj. včetně nákladů souvisejících s dopravou na hranice ČR. Dovoz uvedený níže v této kapitole je v cenách CIF, tj. včetně nákladů souvisejících s dopravou v zahraničí na hranice ČR. Data jsou platná k 7. 12. 2017.

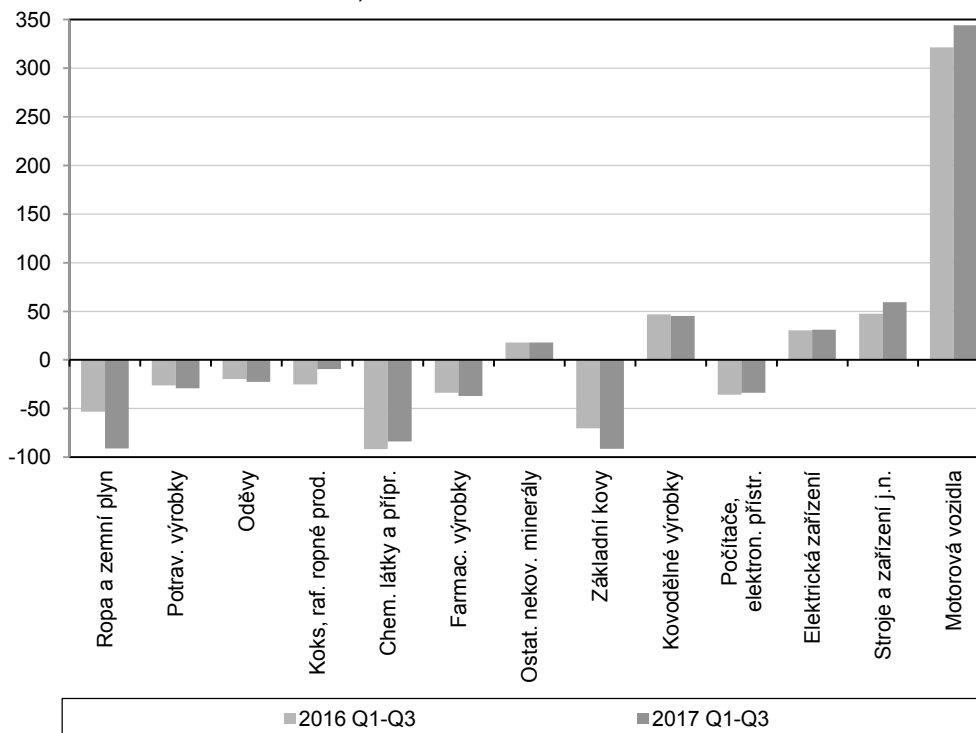

Během prvních tří čtvrtletí roku výrazně rostl vývoz tří váhově nejvýznamnějších oddílů klasifikace produkce. Vývoz motorových vozidel v uvedeném období meziročně vzrostl o 8,4 %. Opět se mírně zvýšil jejich podíl na celkovém exportu (na 28,9 %). Nárůstu ve výši 8 % dosáhly stroje a zařízení i elektrická zařízení. Naopak během 1. až 3. čtvrtletí poklesl vývoz kovodělných výrobků o 3,5 % (tento pokles byl způsoben 13,1% meziročním propadem v 1. kvartálu, po zbytek roku vývoz mírně rostl) a potravinářských výrobků o 4,1 % (zde trvá pokles již od 3. čtvrtletí roku 2016).

Dovoz tentokrát meziročně rostl rychleji než vývoz. Stále se projevuje rozdíl v cenách ropy a zemního plynu, zvýšila se i hodnota importu základních kovů.

Hodnota zboží dovezeného do Česka v 1. až 3. čtvrtletí roku dosáhla 2 475,8 mld. korun. Ve 2. i 3. čtvrtletí roku 2017 rostl dovoz rychleji než vývoz a celkový meziroční přírůstek v uplynulých kvartálech dosáhl 6,9 %, v samotném 3. čtvrtletí pak 5,1 %. Od začátku roku posílil především dovoz ze zemí mimo EU (o 12,9 %). Podíl na tom má hlavně import z Ruska, který meziročně vzrostl o 53,0 %. Stále se tak projevuje meziroční nárůst cen ropy a zemního plynu i zvýšený dovoz této komodity související se zotavením chemického průmyslu (nárůst hodnoty importu ropy a zemního plynu činil 51,9 %). Kromě toho výrazně rostla hodnota dovozu základních kovů o 21,3 %. Výrazněji nepolevoval meziroční růst dovozu motorových vozidel (11,8 % od začátku roku, 13,0 % ve 3. čtvrtletí). Hodnota importu strojů a zařízení se ve 3. čtvrtletí meziročně zvýšila o 15,9 % (nejvíce od začátku roku 2015). Výrazný pokles hodnoty importu v průběhu roku nastal u koksů a rafinovaných ropných výrobků (-21,0 %).

Graf č. 10 **Bilance zahraničního obchodu* ve statistice zahraničního obchodu** (kumulace 1. až 3. čtvrtletí, v mld. korun, vybrané oddíly klasifikace CPA)

* V národním pojetí

Zdroj: ČSÚ

Bilance zahraničního obchodu se meziročně snížila o 14,0 mld. korun.

Zahraněční obchod se zbožím v průběhu 1. až 3. čtvrtletí roku dosáhl přebytku bilance ve výši 135,0 mld. korun. V porovnání se stejným obdobím předchozího roku se přebytek snížil o 14,0 mld. korun. Přitom ve 3. čtvrtletí činil přebytek zahraničního obchodu 18,3 mld. korun a meziročně se snížil o 8,1 mld. Pokračoval trend zvyšování přebytku se zeměmi EU (o 44,5 mld. za 1. až 3. čtvrtletí). Naopak se prohlubovalo záporné saldo obchodu se zeměmi mimo EU (o 60,2 mld., nejvýraznější je propad u Ruska o 25,4 mld. korun). To koresponduje i s pohledem na bilanci u jednotlivých zbožových oddílů. Výrazné prohloubení deficitu bilance nastalo u ropy a zemního plynu a základních kovů. Naopak přebytek obchodu s motorovými vozidly nebo stroji a zařízeními se opět navýšil.

5. Ceny

Celkový meziroční růst cen v ekonomice dosáhl 1,6 %.

Meziroční růst spotřebitelských cen zůstal nad 2 %.

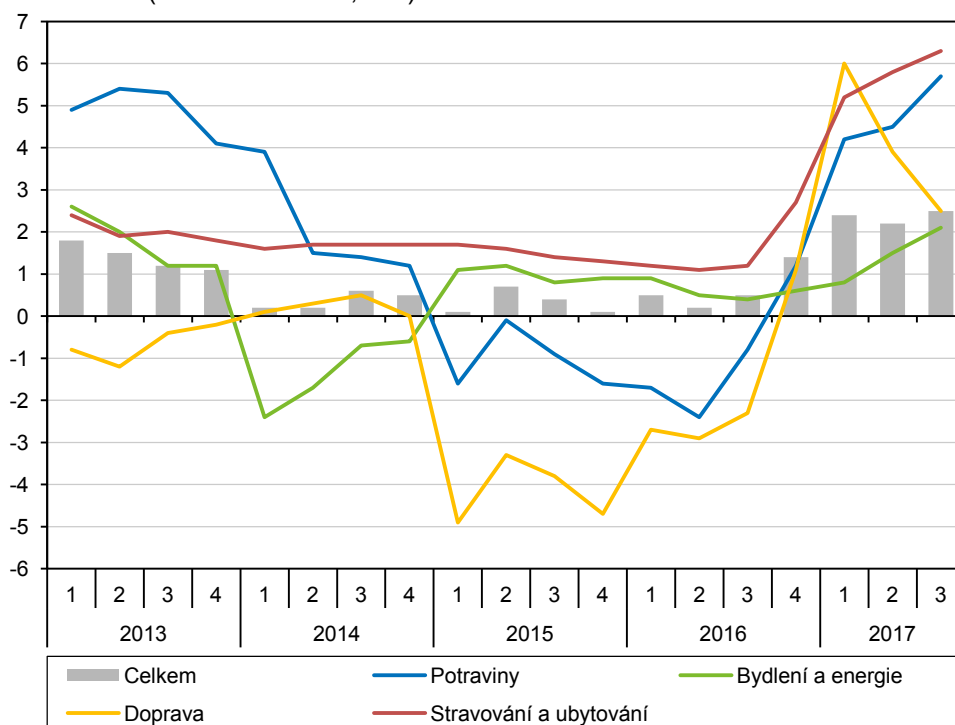
K růstu přispěly ceny potravin i bydlení.

Celkový meziroční růst cenové hladiny v Česku měřený deflátorem HDP dosáhl 1,6 %. Ve směru růstu cenové hladiny kladně působil deflátor výdajů na spotřebu domácností (2,4 %) a vládních institucí (3,8 %). Rostly i ceny kapitálových statků (1,4 %). Negativně působily pouze směnné relace. Ceny vývozu totiž klesaly rychleji než ceny dovozu.

Spotřebitelské ceny ve 3. čtvrtletí meziročně vzrostly o 2,5 %, což bylo nejvíce od začátku roku. Celkový meziroční růst spotřebitelských cen za uplynulá tři čtvrtletí pak dosáhl 2,4 %. Z hlavních složek spotřebního koše nejsilněji ovlivnily růst cen ve 3. čtvrtletí potraviny a nealkoholické nápoje (1,0 p. b.), bydlení, voda, energie a paliva (0,5 p. b.) a stravování a ubytování (0,4 p. b.). V trojici položek s největším vlivem na celkový růst cen tak ve 3. čtvrtletí nebyla zastoupena doprava, která přispěla 0,3 p. b.

Ceny výše zmíněných potravin a nealkoholických nápojů ve 3. čtvrtletí meziročně vzrostly o 5,7 %, což je růst o více než 1 p. b. vyšší než v předchozích dvou kvartálech. Popsané zrychlení růstu lze přičíst především meziročnímu zvýšení cen mléka, sýrů a vajec o 12,9 % (v porovnání s předchozím čtvrtletím více o 3,1 p. b.). Výrazně přispěly i pekárenské výrobky a obiloviny (5,7 %) a maso (5,4 %). Hojně diskutované zdražování másla se promítlo do cen olejů a tuků, které vzrostly o 19,1 %. Ceny bydlení, vody, energie a paliv se meziročně zvýšily o 2,1 %, což je o 0,6 p. b. více než v předchozím čtvrtletí. V tomto oddílu rostly pouze ceny bydlení a souvisejících položek. Nejvýrazněji rostlo imputované nájemné (meziročně o 5,0 %, zrychlení oproti minulému čtvrtletí o 1,1 p. b.). Nájemné z bytů vzrostlo o 2,2 %. Naopak ceny elektřiny, tepla, plynu a ostatních paliv mírně klesaly (-0,3 %).

Graf č. 11 **Ceny ve vybraných oddílech indexu spotřebitelských cen** (meziroční změna, v %)

Zdroj: ČSÚ

Nezanedbatelný byl vliv cen ubytování a stravování.

Třetím nejvýraznějším hybatelem cenového růstu se ve 3. čtvrtletí staly ceny ubytování a stravování, které se meziročně zvýšily o 6,3 %. Zdražování v této spotřební kategorii bylo v roce 2017 soustředěno do stravovacích služeb, kde růst cen dosáhl 7,0 %. Naopak ve 3. čtvrtletí zpomalil meziroční růst cen dopravy (ze 3,9 % na 2,5 %). Za zpomalením růstu lze vidět především snížení tempa růstu nákladů na provoz dopravních prostředků, které se meziročně zvýšily o 2,0 % (zpomalení

o 3,8 p. b. ve srovnání s 2. čtvrtletím). Ceny ropy se totiž držely nad úrovní stejného období minulého roku, meziroční rozdíl se však v porovnání se začátkem roku 2017 zredukoval. Výrazněji rostly náklady na nákup osobních dopravních prostředků (o 4,0 %).

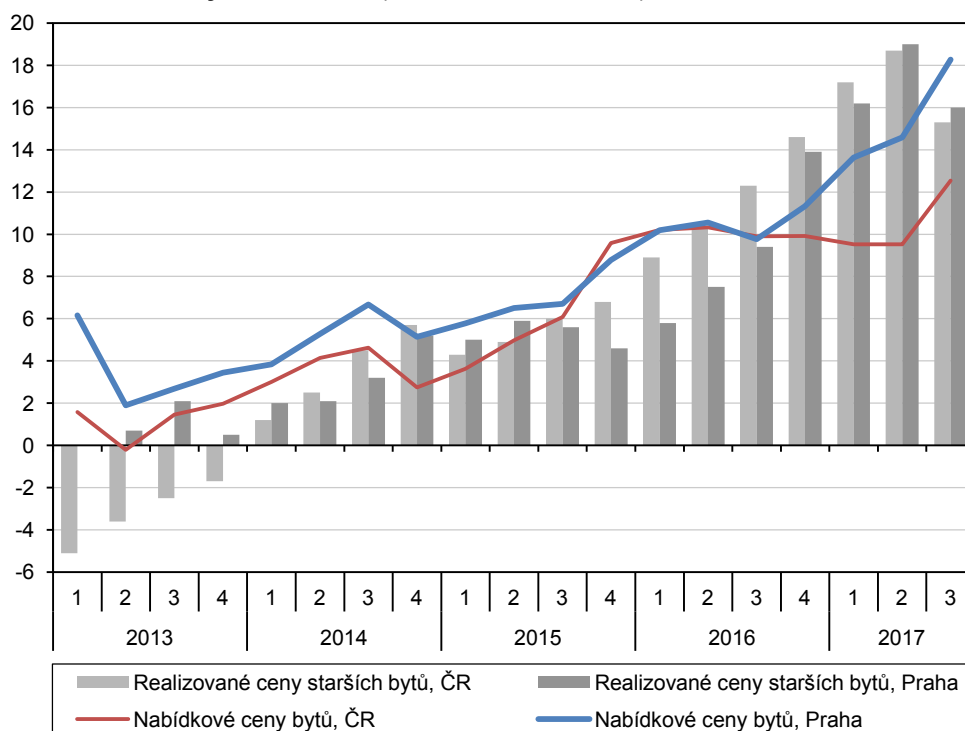
Ve 3. čtvrtletí se od průměru výrazněji odchýlil vývoj cen domácností důchodců a domácností v Praze.

Z pohledu indexu cen pro různé skupiny spotřebitelů došlo ve 3. čtvrtletí k poměrně výraznému odchýlení od celkového indexu. U domácností důchodců růst indexu zaostával o 0,2 p. b. Potraviny a nealkoholické nápoje, které mají v těchto domácnostech podstatně vyšší váhu než u průměrného spotřebitele, přispěly k růstu cen 1,4 p. b. Ostatní položky, které ovlivňovaly index spotřebitelských cen (ceny bydlení, stravování a ubytování), však mají v domácnostech důchodců nižší váhu. Náklady na bydlení a energie navíc v domácnostech důchodců meziročně rostly jen o 0,4 % (2,1 % u průměrné domácnosti). Výrazněji než u průměru se zvyšovaly náklady na spotřební koš u domácností v Praze (2,8 %). Zde se projevil především výrazně rychlejší růst cen stravování a ubytování, než byl celorepublikový průměr (v Praze meziročně o 9,3 %), i mírně vyšší váha této položky. Ze stejných důvodů silněji než u průměrného spotřebitele přispěla k růstu cen položka rekreace a kultura.

Po roce a půl zrychlování došlo ke zpomalení růstu realizovaných cen starších bytů.

Nabídkové ceny bytů v ČR ve 3. čtvrtletí poměrně prudce zrychlily svůj meziroční růst na 12,5 %. Bližší pohled odhaluje, že jde především o vliv cen bytů v Praze, které vzrostly o 18,3 %. Naopak, realizované ceny starších bytů v Česku svůj meziroční růst zpomalily o 3,4 p. b na 15,3 %. U starších bytů v Praze realizované ceny rovněž nerostly tak rychle jako v minulém kvartálu. Realizované ceny nových bytů v Praze však potvrdily převažující nabídku bytů ve vyšší cenové kategorii – zrychlily a zvýšily se meziročně o 16,4 %.

Graf č. 12 **Ceny nemovitostí** (meziroční změna, v %)

Zdroj: ČSÚ

V EU se růst spotřebitelských cen držel pod 2 %.

Meziroční růst spotřebitelských cen v EU ve 3. čtvrtletí dosáhl 1,7 %, stejně jako v předchozím kvartálu. Zatímco během 2. čtvrtletí docházelo k postupnému zpomalování meziročního růstu až k červnovým 1,5 %, ve 3. čtvrtletí začal opět mírně zesilovat (1,8 % v září). Kladně k růstu cen přispívaly pohonné hmoty a ceny ubytování. V opačném směru působily ceny telekomunikačních služeb. Rozpětí temp růstu cen v jednotlivých zemích EU bylo poměrně široké, všichni členové však zažívali kladný meziroční růst. Nejrychleji rostly spotřebitelské ceny v pobaltských zemích – v Litvě o 4,6 %, v Estonsku o 3,9 % a v Lotyšsku o 3,0 %. Česká republika se s Maďarskem dělila o čtvrté místo (2,5 %). Jen o 0,1 % meziročně vzrostly ceny

v Irsku, o 0,2 % na Kypru (zpomalení v porovnání s předchozím čtvrtletím zde dosáhlo 1,1 p. b.) a pod jedním procentem se růst cen ve 3. čtvrtletí držel i ve Finsku (0,8 %). V eurozóně se spotřebitelské ceny zvyšovaly mírnějším tempem než v celé EU (1,5 %).

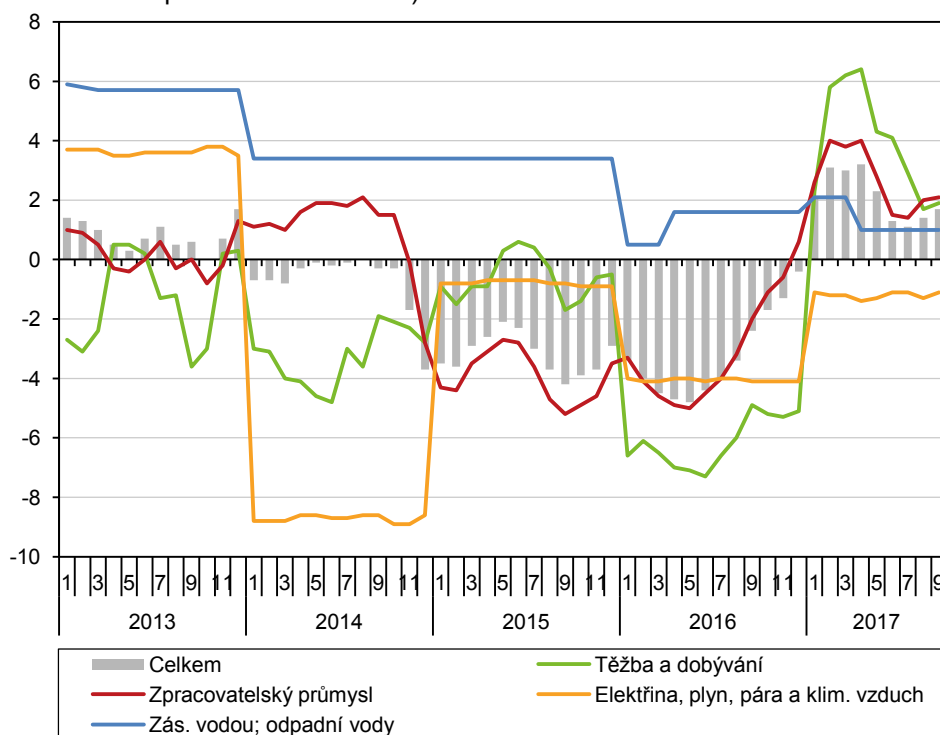
Růst cen průmyslových výrobců se ve 3. čtvrtletí zpomalil.

Meziroční růst cen průmyslových výrobců se ve 3. čtvrtletí zpomalil na 1,4 % (dosáhl 2,7 % v 1. a 2,3 % ve 2. čtvrtletí). Klíčovou úlohu měla dynamika cen ve zpracovatelském průmyslu, který má v indexu nejvyšší váhu. Přestože si podstatný vliv zachoval koks a rafinované ropné výrobky, jejich příspěvek k růstu cen průmyslových výrobců se v porovnání s předchozím čtvrtletím snížil. Ke zpomalení cenového růstu přispěly i dopravní prostředky, jejichž ceny se ve 3. čtvrtletí meziročně propadly o 2,5 %. Zastavil se i poměrně výrazný růst cen chemických látek a výrobků (meziroční pokles ve 3. čtvrtletí dosáhl 0,6 %, v ostrém kontrastu s 5,3% nárůstem v předchozím kvartálu). Silně rostly ceny potravinářských výrobků, nápojů a tabáku (4,1 %) a výrazný zůstal přírůstek u obecných kovů (5,1 %). Propadl se cenový růst u těžby a dobývání (ze 4,9 % ve 2. čtvrtletí na současných 2,2 %). V podstatě neměnná zůstává situace u elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (pokles cen o 1,2 %) a u zásobování vodou a služeb souvisejících s odpadními vodami (nárůst o 1,0 %).

V EU byl vývoj podobný jako v Česku.

Podobně jako v Česku i v Evropě se ve 3. čtvrtletí zpomalilo tempo růstu cen průmyslových výrobců. Meziroční růst v EU28 dosáhl 2,8 % (4,7 % a 3,7 % v 1. a 2. čtvrtletí). Na rozdíl od předchozích čtvrtletí však ve všech státech Unie ceny výrobců meziročně rostly. Nejrychleji v Belgii (6,8 %), Bulharsku (5,7 %) a Estonsku (5,5 %). Česká republika měla čtvrtý nejpomalejší meziroční růst cen výrobců. Pod úrovní ČR se umístily Lucembursko (0,7 %), Malta (1,0 %) a Rakousko (1,3 %).

Graf č. 13 **Ceny hlavních skupin průmyslových výrobců (meziroční změna, v %, podle klasifikace CPA)**

Zdroj: ČSÚ

Ceny zemědělských výrobců pokračovaly ve výrazném růstu.

Ceny zemědělských výrobců ve 3. čtvrtletí meziročně vzrostly o 12,1 % a svůj výrazný růst z předchozího čtvrtletí zrychlily o 0,8 p. b. K celkovému růstu cen přispěla rostlinná (meziroční přírůstek 8,1 %) i živočišná výroba (17,2 %). U rostlinné výroby se projevilo posílení meziročního cenového růstu u obilovin na 6,3 %. Poměrně silný zůstal růst cen u olejnin (4,6 %) a po čtyřech čtvrtletích hlubokých poklesů se zvýšily ceny brambor (6,3 %). U živočišné výroby se navyšování cen soustředilo do živočišných výrobků (35,3 %), ale ceny hospodářských zvířat se v růstu udržely také

(4,2 %, zmírnění oproti předchozímu kvartálu o 6,3 p. b.; hlavní příčinou bylo zpomalení růstu cen jatečných prasat). Stejně jako ve 2. čtvrtletí výrazně zdražovalo mléko (38,4 %), udržel se více než 10% růst cen vajec (11,8 %).

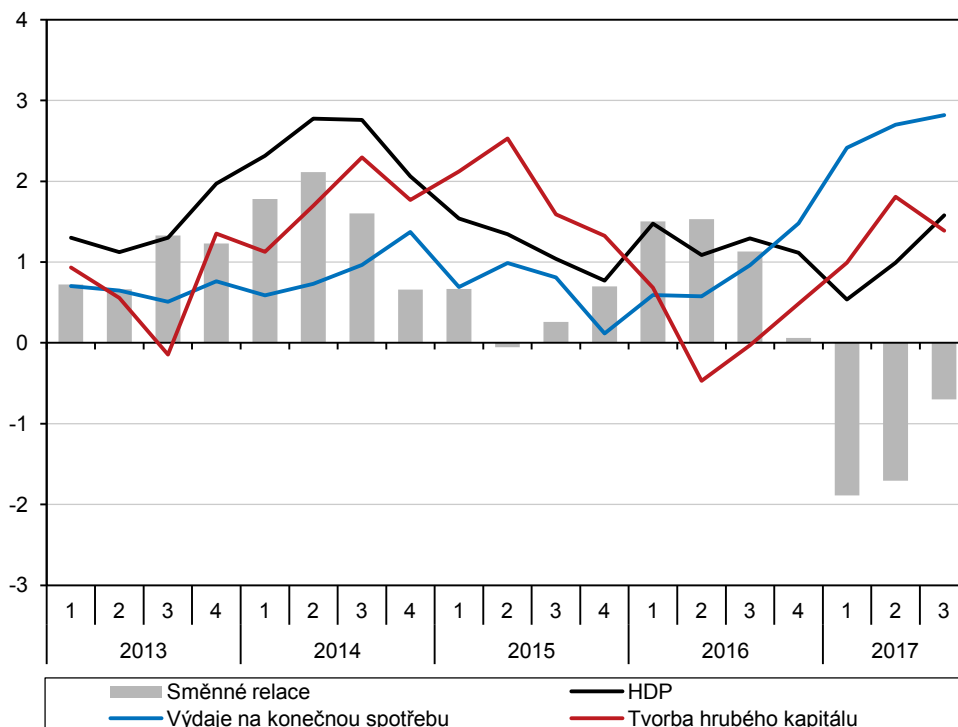
Zrychlil i růst cen tržních služeb.

Pokračovalo zrychlování růstu indexu cen tržních služeb. Meziroční přírůstek tak ve 3. čtvrtletí dosáhl 1,6 %. Jde o nejvyšší tempo růstu od 2. čtvrtletí roku 2009. Při pohledu na jednotlivé oddíly klasifikace je patrné, že k růstu alespoň malou měrou přispěla většina. Z nich nejvýznamnější příspěvek k růstu celého indexu (0,3 p. b.) mělo pojištění, zajištění a penzijní financování (meziroční růst ve 3. čtvrtletí 5,3 %), dále architektonické a inženýrské služby (2,9 %) a reklamní služby a průzkum trhu (3,3 %). U posledně jmenovaného oddílu se patrně projevila vyšší poptávka po službách související s vrcholícím předvolebním obdobím. Zrychlení cenového růstu u služeb v oblasti programování a poradenství na 1,7 % přineslo i příspěvek k růstu cen tržních služeb ve výši 0,2 p. b. Růst tak významněji brzdily jen ceny telekomunikačních služeb, které klesly o 1,1 %.

Posílení koruny mělo za následek pokles cen vývozu i dovozu. Směnné relace se zmírnily, ale zůstaly záporné.

Kladný meziroční růst cen vývozu vydržel jen dvě čtvrtletí. Ve 3. čtvrtletí se ceny exportů meziročně snížily o 1,1 %. Důležitým faktorem však byl vliv posilující koruny. Po očištění od kurzového vlivu totiž ceny vývozu meziročně vzrostly o 1,8 %. Nejsilnější vliv na meziroční pokles celkového indexu měly ceny strojů a dopravních prostředků, které se snížily o 3,0 %, a ceny průmyslového spotřebního zboží, které klesly o 1,8 %. Navzdory zpomalení v průběhu roku zůstal poměrně výrazný růst cen minerálních paliv (9,6 %) a ostatních surovin (8,6 %). I ceny dovozu byly ovlivněny posilující korunou. Ve 3. čtvrtletí meziročně klesly o 0,9 %, po očištění od kurzového vlivu však rostly o 2,5 %. Nejvýrazněji k meziročnímu poklesu cen dovozu přispěly stroje a dopravní prostředky (-4,3 %) a průmyslové spotřební zboží (-3,5 %). Meziroční propad na druhé straně tlumily polotovary (3,8 %) a minerální paliva (5,2 %). U minerálních paliv i ostatních surovin se však růst cen značně zpomalil v porovnání s 1. pololetím roku. Směnné relace ve 3. čtvrtletí roku zůstaly záporné a dosáhly 99,8 %. Při pohledu na vývoj v průběhu roku je patrné, že se směnné relace zmírňovaly. V záporu zůstaly jen polotovary (97,4 %), nápoje a tabák (98,0 %) a chemikálie (99,9 %). Na rozdíl od 1. pololetí kladných směnných relací dosáhly stroje a dopravní prostředky (101,4 %), ostatní suroviny (103,0 %) a potraviny a živá zvířata (100,4 %). Výrazně kladné byly i směnné relace u minerálních paliv (104,2 %).

Graf č. 14 Deflátoři (očištěno o sez. a kalendářní vlivy, meziroční změna, v %)

Zdroj: ČSÚ

6. Trh práce

Silná poptávka se odrazila ve vysokých tempích růstu zaměstnanosti. Ta ve 3. čtvrtletí akcelerovala na maxima od konce konjunktury minulých dekád.

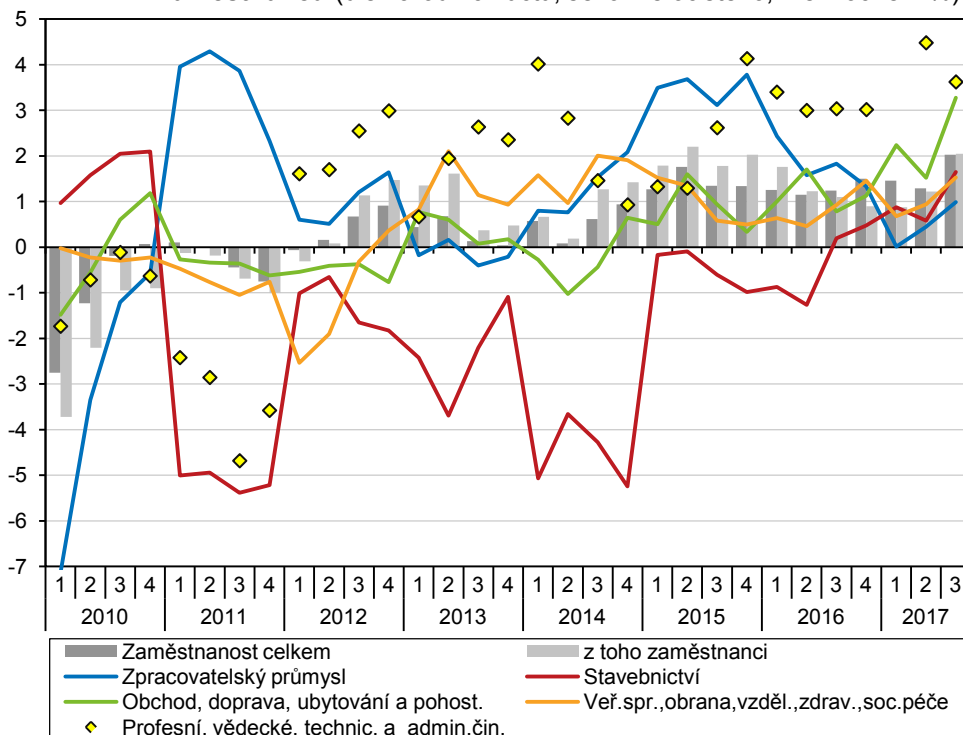
Na trhu práce nadále převládaly příznivé tendence. Silný ekonomický růst stimuloval poptávku po pracovní síle. Růst celkové zaměstnanosti³⁰ během 3. čtvrtletí akceleroval. Oproti předešlému kvartálu pracovalo o 0,8 % osob více, meziročně o rovná 2 %. V obou případech šlo o nejsilnější tempa od konce konjunktury minulých dekád. Nejen hospodářský cyklus spojený s přílivem pracovní síly ze zahraničí, ale rovněž posuny ve věkové skladbě obyvatelstva včetně pravidelného navyšování důchodového věku se promítly v rekordním počtu pracujících (5,36 mil. osob). Z podrobnějších údajů ze šetření v domácnostech vyplynulo, že ve 2. čtvrtletí 2017 mělo práci 78,2 % osob ve věku 20–64 let, meziročně o 1,7 p. b. více. Na tomto růstu se podíleli spíše starší pracovníci (nad 55 let), míra zaměstnanosti ale vzrostla ve všech věkových skupinách (vyjma osob ve věku 35–39 let). Zaměstnanost mužů činila ve 2. čtvrtletí 86,1 % a byla již téměř tři roky nejvyšší v EU. Zaměstnanost žen řadila ČR nadále až na jedenácté místo i přesto, že se meziročně zvyšovala dynamičtěji než v Unii (z 68,4 na 70,1 %).

K růstu zaměstnanosti významně přispěl i vyšší počet podnikajících osob, z pohledu odvětví pak zejména obchod, doprava, ubytování a stravování.

Počet pracovníků v ekonomice posílil v 1. až 3. čtvrtletí hlavně vlivem meziročně vyššího počtu zaměstnanců (+62 tis.). Čtvrtinou se však podíleli i sebezaměstnaní, jejichž růst zrychlil z loňských +0,4 % na 2,8 % (nejvyšší tempo za posledních sedm let) a postupoval drtivou většinou významných oborů. Z odvětvového hlediska se na růstu celkové zaměstnanosti nejvíce podílelo dominantní uskupení služeb – obchod, doprava, ubytování a pohostinství, kde pracovalo o 30 tisíc lidí více (v samotném 3. čtvrtletí činil meziroční přírůstek dokonce 41 tisíc). Relativně nejdynamičtěji však letos – podobně jako za celé období od konce poslední recese – vytvářely nová pracovní místa profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti a také informační i komunikační činnosti. V obou těchto odvětvích se zaměstnanost za poslední čtyři roky zvýšila o osminu (ve zpracovatelském průmyslu o 7,0 % a v celé ekonomice o 4,8 %, naopak v peněžnictví a pojišťovnictví o 1 % poklesla). Nadále pokračoval „skromný“ růst zaměstnanosti v odvětvích s dominancí státu³¹ (+1,0 % meziročně), na rozdíl od předchozích let byl tažený především odvětvím vzdělávání.

Pracovníků ubylo jen ve finančním sektoru a také v těžbě a dobývání.

Graf č. 15 **Počet pracovníků ve vybraných odvětvích a celkový počet zaměstnanců (dle národních účtů, sezónně očištěno, meziročně v %)**

Zdroj: ČSÚ (národní účty)

³⁰ Pokud není uvedeno jinak, jsou v této kapitole údaje o zaměstnanosti uvedeny v pojetí národních účtů v očištění o sezónní vlivy.

³¹ Zahnuje odvětví: veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče.

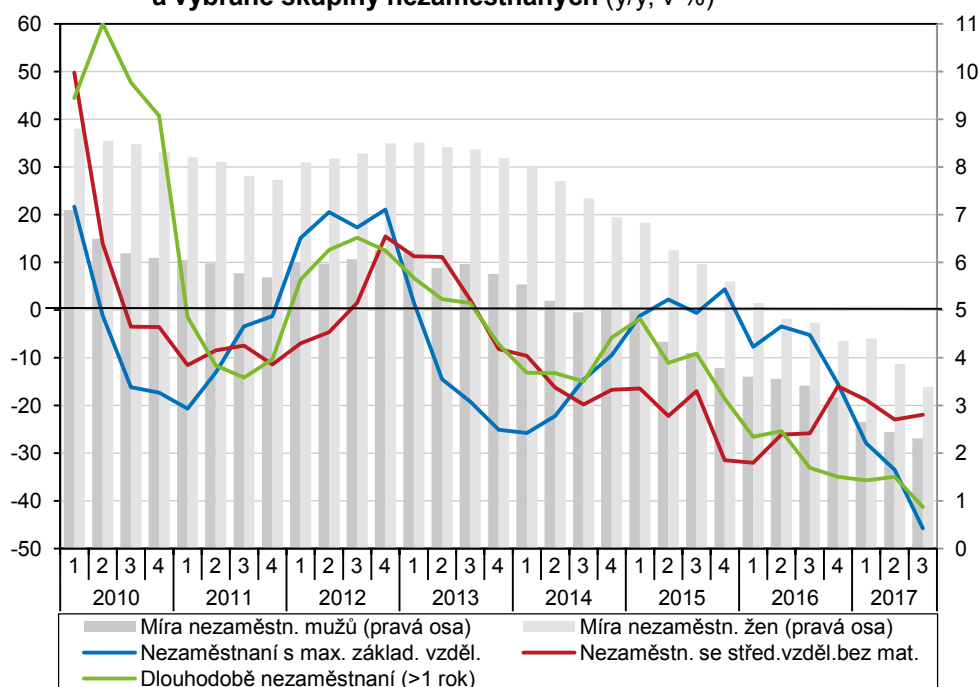
Meziroční pokles zaměstnanosti ve stavebnictví se zastavil. Přispěla k tomu kontinuálně rostoucí poptávka po menších stavebních pracích.

Tempo redukce míry nezaměstnanosti během roku 2017 nepolevovalo především zásluhou příznivého vývoje u dlouhodobě nezaměstnaných, resp. u osob s nejnižším stupněm vzdělání.

Ve zpracovatelském průmyslu (s více než 1,4 mil. pracujících) se letos zaměstnanost navýšila jen o 0,5 % meziročně, nejméně za poslední čtyři roky. Slábnoucí růstová tempa zaměstnanosti (patrná již v roce 2016) nenaznačují horší ekonomické vyhlídky tohoto odvětví, ale spíše vypovídají o silících obtížích při hledání kvalifikovaných zaměstnanců. Průmyslové podniky přesouvaly agenturní pracovníky do svých kmenových stavů³². Ve stavebnictví se zastavila šest let trvající redukce zaměstnanosti, když počet pracovníků v 1. až 3. čtvrtletí vzrostl meziročně o 1,0 %. Na tomto pozitivním obratu se však dosud podíleli jen sebezaměstnaní, neboť stavy zaměstnanců meziročně nadále klesaly (-0,5 %).

Obecná míra nezaměstnanosti nepřetržitě klesala na historická minima a nádále testovala hranice přirozené míry nezaměstnanosti. V září 2017 bylo (dle sezónně očištěných údajů) ve věku 15–64 let mezi ženami 3,3 % nezaměstnaných (meziročně o 1,3 p. b. méně), mezi muži 2,2 % (-1,1 p. b.). O meziroční redukci nezaměstnanosti se v 3. čtvrtletí z více než poloviny zasloužili dlouhodobě nezaměstnaní, jejichž četnost se snížila pod 50 tisíc. Souviselo to s výrazným zlepšením postavení osob s nejnižším stupněm vzdělání na trhu práce. Nezaměstnanost osob s maximálně základním vzděláním klesla z 20,7 % na 11,3 % (nejsilnější meziroční pokles v historii). Rozdíl mezi nezaměstnaností osob se středním vzděláním bez maturity (3,2 %) a vysokoškoláků (1,8 %) byl v Česku nejnižší v rámci EU. Česko si udržuje výsadní postavení země s nejnižší nezaměstnaností v EU nepřetržitě již téměř dva roky. Příznivou pozici měla i většina novějších členských států Unie, na historická minima klesla nezaměstnanost na Slovensku (7,2 %), v Polsku, Maďarsku, Rumunsku a na Maltě, z jádrových zemí Unie v Německu (3,6 %) a Velké Británii (4,2 %). Jen s minimálními změnami naopak setrvala vysoká nezaměstnanost ve Francii a Itálii.

Graf č. 16 **Obecná míra nezaměstnanosti mužů a žen (v %, sezónně očištěno) a vybrané skupiny nezaměstnaných (y/y, v %)**

Zdroj: ČSÚ (VŠPS – výběrové šetření pracovních sil)

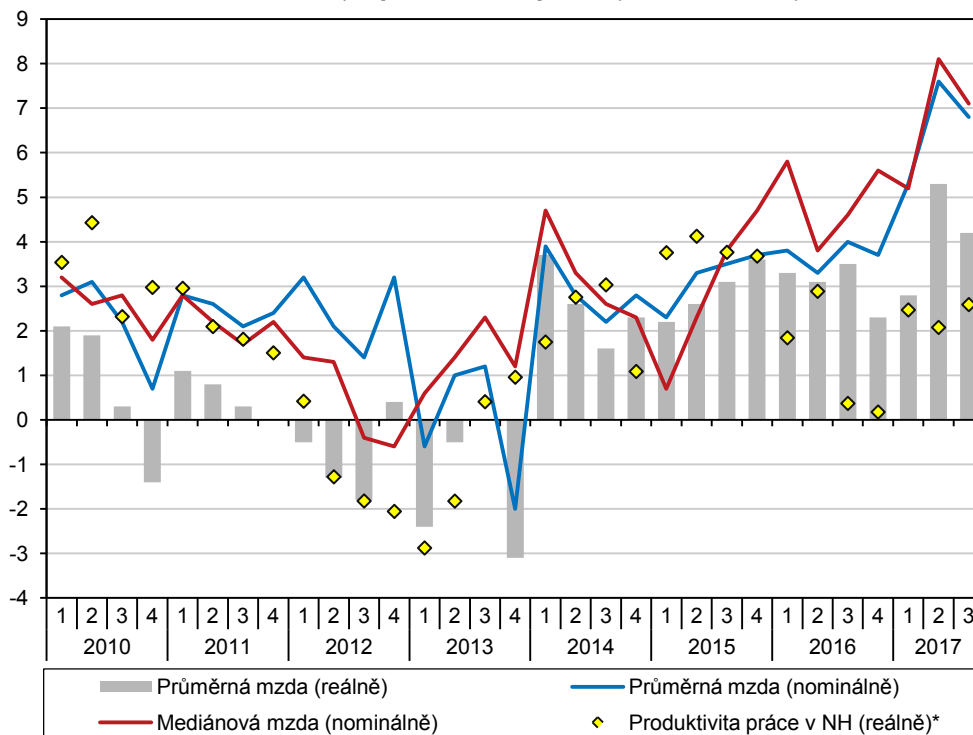
Nabídka volných míst prostřednictvím ÚP během roku 2017 akcelerovala, přibyla hlavně místa s minimálními kvalifikačními nároky.

V roce 2017 akcelerovala nabídka volných pracovních míst na úřadech práce (ÚP). Na konci září jejich počet poprvé v historii překonal 200tisícovou hranici, rekordní byl i meziroční přírůstek (+65 tisíc). Tři čtvrtiny z něj připadaly na místa s minimální kvalifikací (na něž postačovalo základní vzdělání). Z pohledu odvětví přibýlo nejvíce míst ve zpracovatelském průmyslu (+17 tisíc). Na jedno volné místo tak připadalo jen 1,4 uchazeče, nejméně od poloviny 90. let. Šance na pracovní uplatnění se meziročně

³² Lze tak usuzovat z podrobnějších podnikových statistik, ve kterých jsou (na rozdíl od národních účtů) všichni agenturní pracovníci zařazeni do odvětví administrativní a podpůrné činnosti. Zatímco na konci loňského roku ještě rostl v tomto odvětví počet zaměstnanců o 4,0 %, ve 2. čtvrtletí 2017 již jen o 1,3 %, a ve 3. čtvrtletí se dokonce o 0,7 % snížil (šlo o první meziroční pokles od konce roku 2009). Naopak ve zpracovatelském průmyslu tempo zaměstnanosti od počátku roku mírně rostlo až na 1,9 % (ve 3. čtvrtletí) a blížilo se hodnotě v celé ekonomice.

v průměru téměř zdvojnásobila. Nabídka míst nad počtem registrovaných uchazečů o práci převažovala již téměř ve třetině okresů, z pohledu kvalifikací to platilo pro řemeslníky, opraváře či montéry i obsluhu strojů a zařízení. Zaměstnavatelé mohou mít při současném dynamickém růstu mezd značné problémy při obsazování těchto pozic. Pokračující pokles nezaměstnanosti dále redukoval zdroje využitelné pracovní síly. Na významu tak stoupá i skupina neaktivních osob, které uváděly, že by chtěly pracovat, ale práci aktivně nehledaly. Ve 3. čtvrtletí šlo o 121 tisíc osob³³, jejich četnost se na rozdíl od nezaměstnaných redukovala pomalu (za poslední čtyři roky o osminu).

Graf č. 17 **Průměrná mzda, mzdový medián (na přepočtené počty zaměstnanců, meziročně v %) a produktivita práce (meziročně v %)**

*Produktivita práce v národním hospodářství udává podíl sezónně neочиštěného HDP a celkové zaměstnanosti (v pojetí národních účtů). Zdroj: ČSÚ (podniková statistika, národní účty)

Sílící napětí na pracovním trhu se odráželo v dynamickém růstu mezd.

Relativně nejvíce si polepšili zaměstnanci v odvětvích s nejnižší mzdovou úrovní, v absolutním vyjádření pak v odvětví zdravotní a sociální péče.

Tempo růstu reálných mezd dosáhlo v úhrnu za 1. až 3. čtvrtletí desetiletého maxima.

Meziroční růst průměrných nominálních mezd se po skokovém navýšení ve 2. čtvrtletí (+7,6 %) v následujícím kvartále mírně zvolnil (+6,8 %). Dynamický růst mezd odrážel sílící napětí na pracovním trhu, byl však ovlivněn i administrativními vlivy (opakovaným navýšením minimální mzdy, růstem platů v odvětvích s dominancí státu). Dokládají to mzdová tempa v odvětví ubytování, stravování a pohostinství (+10,3 % ve 3. čtvrtletí), kulturní, zábavní a rekreační činnosti (+9,1 %) či administrativní a podpůrné činnosti (+8,1 %). Absolutně nejvíce si ale polepšili zaměstnanci ve zdravotní a sociální péči (+2,7 tis. korun), jejichž průměrná mzda tak poprvé přesáhla 30tisícovou hranici. Ve zpracovatelském průmyslu se výše i dynamika mezd od úrovně celé ekonomiky téměř neodlišovala. Této úrovni se ale postupně blížily mzdy v dopravě a skladování, jejichž tempo od počátku roku zrychlovalo (na 8,0 %), mírně nadprůměrně přitom rostlo také v letech 2015 a 2016. Relativně střídavě posílily mzdy v tradičně nejlépe postavených odvětvích – peněžnictví a pojišťovnictví (2,8 %) a informačních a komunikačních činnostech (+3,4 %, kde však docházelo také k dynamickému růstu zaměstnanosti). Pokračovalo mírné snižování mzdových diferencí – patrné na úrovni odvětví, ale i regionů. Nejvyššími tempy rostly ve 3. čtvrtletí průměrné mzdy v Karlovarském kraji (+8,6 %), nejméně v Praze (+4,8 %). Objem vyplacených mezd (zohledňující i vývoj zaměstnanosti) dosáhl maxima ve středních Čechách, na opačném pólu zůstávalo po celý rok Moravskoslezsko. Navzdory sílící inflaci se kupní síla mezd meziročně zvýšila. V úhrnu za 1 až 3. čtvrtletí meziročně posílila o 4,1 % a dosáhla desetiletého maxima. Dynamika reálných mezd letos podobně jako v loňském roce předbíhala růst produktivity práce a negativně se odrazila na vývoji jednotkových mzdových nákladů.

³³ Většinou však šlo o osoby, které z různých důvodů do zaměstnání okamžitě nastoupit nemohly. Do dvou týdnů bylo potenciálním zaměstnavatelům k dispozici necelých 40 tisíc z nich. Podobně nízké počty byly naposledy vykázány v konjunkturním období minulé dekády.

7. Měnové podmínky

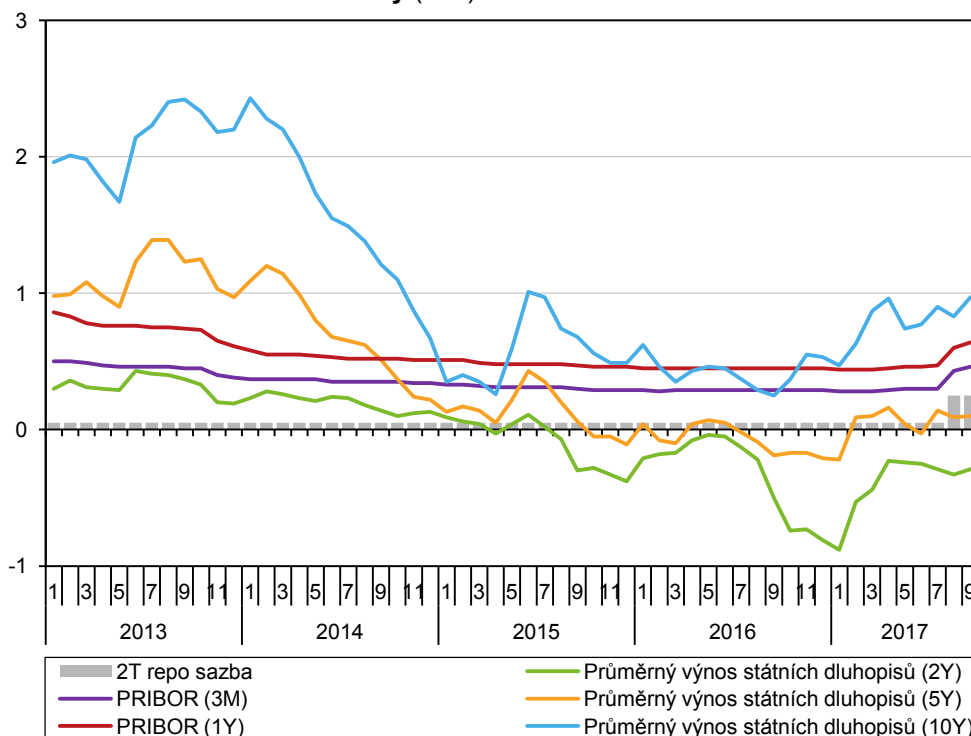
Ve 3. čtvrtletí došlo k první změně měnověpolitických úrokových sazeb od roku 2012.

Po výrazné změně nastavení měnové politiky, kterou bylo opuštění kurzového závazku ve 2. čtvrtletí roku 2017, ČNB obnovila využití konvenčních nástrojů monetární politiky. Klíčovou událostí 3. čtvrtletí ve vztahu k měnové politice bylo zvýšení měnověpolitických sazeb. Na počátku srpna se bankovní rada rozhodla zvýšit dvoutýdenní repo sazbu z 0,05 % na 0,25 % a lombardní sazbu z 0,25 % na 0,50 %. Šlo o první změnu od listopadu 2012, kdy ČNB sazby snížila na tzv. technickou nulu, a první zvýšení sazeb od února 2008. Kurz koruny vůči euru se ve 3. čtvrtletí zásadně neměnil. Po většinu sledovaného období fluktoval mezi 26,00 a 26,20 korunami za euro a dolní hranici prolomil jen dvakrát. Nejprve se tak stalo 3. srpna v očekávání zvýšení úrokových sazeb (v následujících dnech došlo k oslabení až na hodnotu 26,16 koruny za euro) a podruhé 29. září. Peněžní zásoba v průběhu 3. čtvrtletí meziročně rostla více než 12% tempem. Oproti 2. čtvrtletí vzrostlo množství peněz o 2,1 %, nezopakoval se tak 6,7% nárůst z 1. čtvrtletí. Dynamiku růstu peněžní zásoby tradičně určovalo oběživo a jednodenní vklady. Zajímavostí je vývoj objemu repo operací, které jsou jinak v peněžní zásobě marginální. Od počátku roku dochází k prudkému nárůstu jejich objemu. Již v únoru bylo překonáno původní maximum z prosince 2013 (42,6 mld.) a ke konci září dosahoval objem repo operací 109,2 mld. korun a tvořil 2,6 % peněžní zásoby (v září 2016 to bylo 0,4 %).

Na navýšení okamžitě reagovaly tržní úrokové míry.

Zvýšení měnověpolitických sazeb mělo okamžitý dopad na tržní úrokové míry, které od konce roku 2008 téměř nepřetržitě klesaly. Nepatrné zvýšení hodnoty sazeb PRIBOR bylo patrné již od dubna, ale až v srpnu začaly sazby jasně růst. Tříměsíční PRIBOR se zvýšil z červnových 0,3 % na 0,46 % v září (a růst se nezastavil). Roční PRIBOR vzrostl z 0,46 % na 0,64 %. Naopak u výnosů na státních dluhopisech, které se obecně zvyšovaly v 1. kvartálu, nedocházelo během 2. a 3. čtvrtletí k výrazným změnám.

Graf č. 18 Tržní úrokové sazby (v %)

Zdroj: ČNB

Sazby na vkladech zůstaly na téměř nulové úrovni.

Mění se podmínky na mezibankovním trhu zatím neměly dopad na úrokové sazby na vkladech. Průměrné úročení běžných vkladů pro domácnosti činilo 0,04 %, pro nefinanční podniky kleslo na 0,02 %. Jistý posun se dal vysledovat u vkladů s dohodnutou splatností pro domácnosti – průměrná úroková sazba na

nich sice celkově klesla pod 0,50 %, bylo to však způsobeno výrazným propadem úročení vkladů se splatností do 1 roku (z 1,0 % v dubnu na 0,3 % v září). Úroky na vkladech se splatností nad 1 rok ve 3. čtvrtletí rostly. Pro nefinanční podniky se úročení termínovaných vkladů prakticky neměnilo a zůstalo na úrovni běžných účtů, tedy prakticky na nule.

Sazby úvěrů přestaly klesat již na přelomu let 2016 a 2017. Nyní je patrná tendence k růstu.

Sazby úvěrů poskytovaných domácnostem se neměnily nijak dramaticky a spíše navázaly na předchozí vývoj. Průměr úrokových sazeb úvěrů na spotřebu se tak držel pod 10% hranicí, kterou prolomil letos v únoru. Z pohledu ekonomické stability podstatnější úroky úvěrů na bydlení byly ve 3. čtvrtletí mírně vyšší než v předchozích obdobích. Rostly totiž sazby úvěrů s nejčastěji poskytovanou fixací, tedy od 1 roku do 5 let (+0,04 p. b. za 3. čtvrtletí, +0,06 p. b. od konce roku 2016). Úvěry s fixací od 5 do 10 let, jejichž úročení v minulém roce kleslo pod 2 %, byly v září průměrně úročeny 2,17 %. Naopak výrazně se zlepšily podmínky u nejkratší fixace do 1 roku (-0,14 p. b. za 3. čtvrtletí) i s tou nejdelší nad 10 let (-0,13 p. b. za 3. čtvrtletí). Podobný vývoj mělo úročení úvěrů firem. Od srpna minulého roku je u nich patrný růstový trend, který se ve 3. čtvrtletí 2017 zastavil. Zvýšení sazeb je však velmi mírné a pohybuje se v řádu desetin p. b. Bližší pohled ukazuje, že určující jsou sazby úvěrů nad 30 mil. korun. Ty zůstávají nejnižší, ale růstový trend je zde jasně patrný (1,35 % v srpnu minulého roku, 1,65 % v lednu 2017 a 1,83 % v září).

Domácnosti si i nadále půjčovaly na spotřebu i bydlení. U hypotečních úvěrů rostl objem poskytnutých půjček, stagnuje však počet nových smluv.

Pokračoval nárůst objemu úvěrů poskytnutých domácnostem. Od ledna do září roku 2017 vzrostl o 79,8 mld. korun, což je o 13,6 mld. více než ve stejném období předchozího roku. Většinu tohoto nárůstu tvořily hypoteční úvěry (69,4 mld.), což je meziročně o 17,6 mld. více. Pohled na počet nových smluv (dostupný jen za 1. pololetí) však ukazuje na možný útlum. V 1. čtvrtletí se ještě počet nových smluv meziročně zvýšil, ve 2. čtvrtletí již došlo k poklesu. V obou kvartálech se přitom objem poskytnutých hypoték meziročně zvyšoval. Možným vysvětlením jsou silně rostoucí ceny nemovitostí, které se promítají i do výše úvěrů a zároveň snižují dostupnost vlastního bydlení. Naopak objem poskytnutých spotřebních úvěrů rostl pomaleji než v minulém roce. Z dat není přímo patrné, že by domácnosti ve větší míře využívaly spotřební úvěry jako doplněk ke klasickým hypotékám. Celkové zadlužení domácností k 30. 9. dosahovalo 1 566,0 mld. korun a zadlužení kvůli bydlení tvořilo 72,1 % (v září 2016 to bylo 70,9 %).

Podniky si stále požívají úvěry v cizích měnách.

Nefinanční podniky stále v široké míře využívaly úvěrové financování. Ke 30. 9. činil objem úvěrů poskytnutých tomuto sektoru 1 043,2 mld. korun. V porovnání s rokem 2016 však lze pozorovat zpomalení tempa růstu objemu poskytnutých úvěrů. Z pohledu doby splatnosti nejrychleji rostl objem střednědobých úvěrů. Naopak dlouhodobých úvěrů, jejichž objem v minulém roce narůstal i více než dvouciferným tempem, přibývalo pomaleji. Trend posledních let – nárůst objemu úvěrů v cizí měně – pokračoval poměrně silně i po dubnovém ukončení intervencí. Podobně jako v předchozích čtvrtletích platí, že nárůst objemu úvěrů nefinančním podnikům se soustředí do půjček v cizí měně (ke 30. 9. tvořily tyto úvěry 29,6 % z celkového objemu). Zároveň je však vidět, že se od dubna zrychlil nárůst u krátkodobých úvěrů a zpomalil se růst objemu u dlouhodobých úvěrů a pohledávek.

Zvyšující se podíl úvěrů v cizích měnách se projevil při posílení koruny.

Největší podíl úvěrů z pohledu odvětví měly ke 30. 9. činnosti v oblasti nemovitostí. Od dubna do července však poklesl objem úvěrů v tomto odvětví o 16,7 mld. korun, což se projevilo i na zpomalení meziročního tempa nárůstu. Patrně jde však o vliv posíleného kurzu. Zlom se projevil i u peněžnictví a pojišťovnictví, kde se objem úvěrů mezi prosincem 2016 a dubnem skokově zvýšil o 44,2 mld. korun (17,5% nárůst). Po slabém roce 2016 se oživila aktivita ve zpracovatelském průmyslu, silnou meziroční dynamiku mají i úvěry v odvětví doprava a skladování. Naopak během ledna až září klesal objem úvěrů v informačních a komunikačních činnostech.

8. Státní rozpočet

Přebytek SR byl za tři čtvrtletí meziročně výrazně slabší, přesto šlo o druhý nejlepší výsledek za posledních deset let.

Za tři letošní čtvrtletí dosáhl státní rozpočet (SR)³⁴ přebytku 17,4 mld. korun. Přestože výše kladného salda byla oproti stejnému období loňského roku pouze pětina, šlo zároveň o druhý nejpříznivější výsledek za posledních deset let. Ke kladnému saldu přispěl letos především vývoj ve 3. čtvrtletí, stát však hospodařil s mírným přebytkem i v první čtvrtině roku. Výši salda po celý rok podstatně ovlivňoval sílící hospodářský růst, jakož i pomalý náběh čerpání evropských fondů. Saldo SR, tvořící klíčovou složku deficitu či přebytku hospodaření sektoru vládních institucí, činilo za tři čtvrtletí ve vztahu k nominálnímu HDP +0,5 % (o rok dříve +2,3 %).

Výpadek příjmů z EU vázaných na nové programové období byl vlivem nízkého čerpání v loňském i letošním roce hlubší než rozpočtová očekávání.

Celkové příjmy SR se za tři čtvrtletí meziročně snížily o 2,6 %, neboť svižný růst daňových příjmů vč. pojistného (+56 mld. korun) nestačil plně kompenzovat „výpadek“ prostředků přijatých od EU (o 83,6 mld. korun, na 61,5 mld.). Tento propad lze vysvětlit jednak tím, že drtivá většina loňských příjmů z EU byla ještě vázána na programové období 2007 až 2013, a rovněž pomalým loňským i letošním náběhem čerpání prostředků v novém programovém období. Příznivý ekonomický vývoj se odrážel v 7% růstu celostátního výběru všech daňových příjmů. Ve stejném období loňského roku však dosahovalo jeho meziroční tempo téměř 9 %. Za mírným zpomalením stála letos slábnoucí dynamika výběru korporátní daně, a to především během letního období.

Tempo výběru DPH se ve srovnání s loňským rokem výrazně zvýšilo a rozhodující měrou přispělo k navýšení všech daňových příjmů SR.

K růstu daňových příjmů SR přispěl letos (na rozdíl od roku 2016) nejvíce rostoucí výběr DPH. Ten meziročně posílil o 9,7 %³⁵, na úrovni všech veřejných rozpočtů pak o 10,6 % (o rok dříve o necelých 6 %). Na zrychleném růstu se podílel především příznivý vývoj inkasa ve 2. čtvrtletí. Ve výběru DPH se primárně odrážel růst výdajů na konečnou spotřebu. Ten dosáhl v nominálním vyjádření u domácností za první tři čtvrtletí meziročně 6,3 %, u vládních institucí 5,1 %. Skutečnost, že výběr DPH letos (na rozdíl od loňského roku) předčil rozpočtová očekávání, byla ovlivněna i přesunem některých aktivit z šedé ekonomiky vlivem nedávných opatření zavedených na straně výběru daně. Řádově menší (ale naopak negativní) dopad na inkaso mělo snížení sazby DPH v dílčích oblastech (stravovací služby, noviny a časopisy).

Inkaso daní z minerálních olejů během roku 2017 zrychlovalo svůj růst a k vyššímu výběru všech spotřebních daní tak přispělo nejvíce.

Ze všech spotřebních daní získal SR letos meziročně o 3,0 % více. Podobným tempem posílilo v 1. až 3. čtvrtletí i inkaso dvou nejvýznamnějších podskupin – daně z minerálních olejů a daně z tabákových výrobků. Výběr daně z tabákových výrobků přitom ještě v 1. pololetí meziročně stagnoval, neboť dočasně působící administrativní vlivy³⁶ převýšily efekt nárůstu sazeb této daně. Výběr daně z minerálních olejů odrážel rostoucí dopravní výkony, resp. vyšší spotřebu zejména motorové nafty a leteckého petroleje. V průběhu roku se zvyšovalo tempo reálných tržeb za maloobchodní prodej pohonných hmot (v 1. čtvrtletí +3,4 %, ve 3. čtvrtletí +6,2 %). Dílčí negativní vliv na výběr daně mělo naopak zavedení tzv. zelené nafty i pro živočišnou prvovýrobu.

Celostátní výběr korporátní daně ve 3. čtvrtletí poprvé po čtyřech letech poklesl.

Tempo růstu výběru korporátní daně v průběhu roku 2017 sláblo a ve 3. čtvrtletí již bylo celostátní inkaso nižší než ve stejném období loňského roku. Šlo o první meziroční pokles od konce roku 2013. V úhrnu za 1. až 3. čtvrtletí inkaso stagnovalo. V letošním výběru daně se již ve větší míře začíná projevovat mírně klesající ziskovost podniků z let 2016 (a zčásti i 2017), především vlivem sílících mzdových nákladů. Naopak ve výběru daně z příjmů fyzických osob (DPFO) ze závislé činnosti se vývoj na trhu práce projevoval nadále pozitivně. Rekordní počet pracujících, sílící mzdový růst, vč. navyšování minimální mzdy, se v 1. až 3. čtvrtletí odrazily v bezmála 13% růstu výběru této daně (dosáhl obdobného tempa jako v konjunkturním roce 2007). Sílící růst ekonomiky stimuloval i podnikatelskou aktivitu a projevily se vyšším výběrem DPFO ze samostatné výdělečné činnosti (+0,5 mld. korun, v loňském 1. až 3. čtvrtletí však +4,0 mld. korun). Naopak o 2,5 % se letos snížilo inkaso DPFO z kapitálových výnosů. Ve slabších tempech se odrážely nejen přetrvávající nízké úrokové sazby vkladů, ale zejména legislativní změna související s osvobozením daně u výsluhového nároku ozbrojených složek.

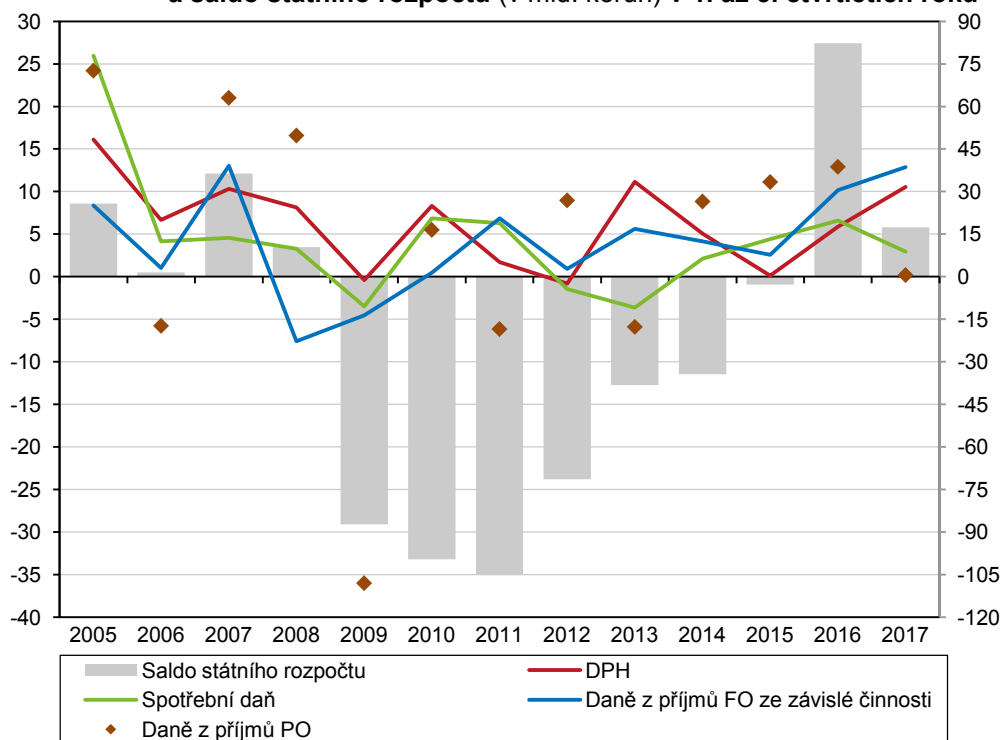
Naopak inkaso daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti nadále zrychlovalo, neboť těžilo z příznivé situace na pracovním trhu.

³⁴ Pokud není uvedeno jinak, vycházejí všechny údaje týkající se státního rozpočtu z dat Ministerstva financí o pokladním plnění.

³⁵ Od 1. 1. 2017 klesl změnou rozpočtového určení daní podíl SR na celostátním výnosu DPH ze 70,25 % na 69,68 % ve prospěch podílu obcí. Recipročně došlo k úpravě procentního podílu u výnosu daně z příjmu fyzických osob z příznání, a to ve prospěch SR.

³⁶ Došlo k vrácení daně za cigarety se starými obaly, jež bylo nutno stáhnout z oběhu. Stažení cigaret souviselo s uvedením nových produktů (zatížených vyšší sazbou daně a obsahujících důslednější zdravotní varování).

Graf č. 19 **Celostátní inkasa vybraných daňových příjmů (meziročně v %) a saldo státního rozpočtu (v mld. korun) v 1. až 3. čtvrtletích roku**

Zdroj: MF

Růst běžných výdajů SR probíhal na rozdíl od čerpání investic v souladu s rozpočtovým očekáváním.

Celkové výdaje SR za tři čtvrtletí meziročně posílily o 4,5 %. K růstu přispěly výhradně běžné výdaje, jejichž tempo bylo nejvyšší za posledních devět let (+6,0 %). Naopak kapitálové výdaje o pětinu poklesly. Jejich čerpání se tak navzdory mírnému zlepšení v letním období³⁷ na rozdíl od běžných výdajů stále výrazně odchylovalo od rozpočtových očekávání. Necelá polovina investic SR (19,7 mld. korun) směřovala na financování společných programů ČR a EU³⁸. Podíl investic na celkových výdajích SR klesal již druhým rokem v řadě a činil pouze 4,5 %.

K růstu běžných výdajů přispěly vyšší sociální dávky a výdaje na mzdy zaměstnanců v oblastech s dominancí státu.

Růst běžných výdajů za tři čtvrtletí (o 50,1 mld. korun meziročně) byl nejvíce ovlivněn váhově dominantní položkou sociálních dávek (+13,9 mld.). K růstu však významně přispěly také neinvestiční transfery veřejným rozpočtům územní úrovně, jež meziročně posílily o desetinu, resp. o 10,3 mld. korun. V těchto výdajích se promítal především růst výdělků pracovníků v regionálním školství³⁹. Navýšení bylo patrné také u výdajů na platy státních zaměstnanců (+8,4 %, o rok dříve +3,8 %). O více než čtvrtinu vzrostl meziročně objem neinvestičních transferů podnikatelským subjektům. Tyto transfery z významné části souvisejí s podporou obnovitelných zdrojů energie. Z váhově významnějších položek vydal SR méně jen na neinvestiční transfery státním fondům a také na státní dluh (v obou případech vždy o necelé 4 mld. korun). Čisté výdaje na státní dluh dosáhly za tři čtvrtletí 33,8 mld. korun a klesaly již čtvrtým rokem v řadě, v úhrnu tak byly nižší o 24 %. Za poklesem stály nižší úrokové sazby na trhu se státními dluhopisy a také slabší výpůjční potřeba státu (vlivem zlepšování salda hospodaření SR).

Čisté výdaje na státní dluh klesaly již čtvrtým rokem v řadě.

Přestože výdaje na důchody rostly nejsilněji za posledních šest let, deficit salda důchodového účtu se zredukoval na

Na sociální dávky směřovalo v 1. až 3. čtvrtletí 43,0 % veškerých výdajů SR (meziročně o 0,4 p. b. méně). V rámci sociálních dávek tvořily více než tři čtvrtiny výdaje na důchody, jejichž tempo se zvyšovalo již čtvrtým rokem v řadě (až na 4,1 %). V rostoucím tempu se letos projevil vliv nové legislativní úpravy umožňující

³⁷ Od ledna do září 2017 vydal SR na investice 41,4 mld. korun. Více než polovina z této částky přitom připadala na samotné 3. čtvrtletí. Trend oživení státních investic pokračoval i v říjnu, během něhož se tyto výdaje rozrostly o více než 10 mld. korun.

³⁸ Veškeré výdaje (vč. neinvestičních) na tyto projekty činily v úhrnu za první tři letošní čtvrtletí 51,4 mld. korun, meziročně o 10,2 mld. méně (v loňském roce však ještě část z nich souvisela s programovým obdobím 2007–2013). Pomalejší náběh čerpání v současném programovém období souvisel především s využíváním Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti, naopak čerpání podpor v oblasti zemědělství probíhalo relativně plynule.

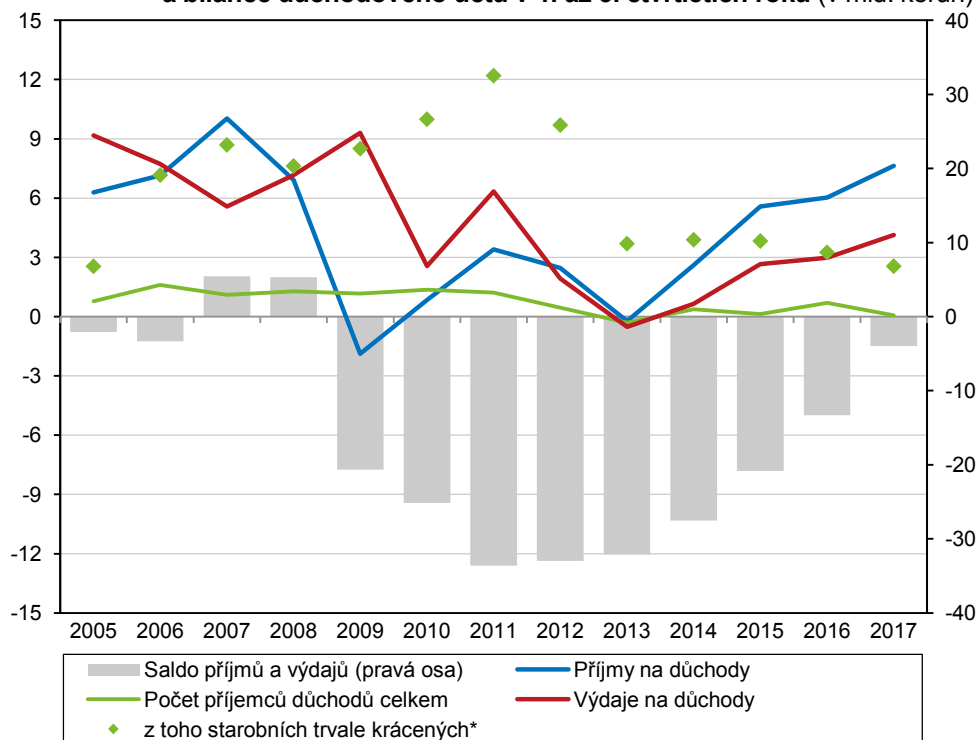
³⁹ Od 1. září 2016 se navýšily platy pedagogům (+8 %), ale i nepedagogickým pracovníkům (+5 %) – ti si polepšili také od 1. července 2017 (o dalších 9,4 %).

nejnižší hodnotu po roce 2008.

zvýšit důchody nad rámec standardní valorizace. Naopak jen minimální vliv na objem výdajů měl počet příjemců důchodů (+0,1 % meziročně), neboť mírně vyšší četnost starobních důchodců (+0,4 %) byla kompenzována redukcí počtu všech ostatních kategorií důchodců. Pokračoval pozitivní trend redukce deficitu důchodového účtu⁴⁰, jenž za tři letošní čtvrtletí dosáhl necelých 4 mld. Korun, a byl tak nejnižší po roce 2008 (v samotném 3. čtvrtletí skončil dokonce mírným přebytkem ve výši necelých 3 mld. korun). Oproti stejnému období loňského roku bylo saldo příznivější o více než 10 mld. korun. Klíčovou roli v tomto ohledu sehrál dynamický výběr pojistného, jenž odráží příznivou situaci na pracovním trhu. Tempo výběru pojistného na důchody se přitom v průběhu roku 2017 nadále navyšovalo. V 1. čtvrtletí činilo meziročně 6,6 %, ve 3. čtvrtletí již vysokých 8,2 %.

Graf č. 20 **Příjemci důchodů, příjmy i výdaje na důchody ze SR (meziročně v %) a bilance důchodového účtu v 1. až 3. čtvrtletích roku (v mld. korun)**

*Jde o starobní důchod přiznaný před dosažením důchodového věku a krácený za předčasnost po celou dobu pobírání důchodu. Zdroj: MF, ČSSZ

Pokračoval růst objemu dávek nemocenského pojištění, legislativní úpravou posílily příspěvky na péči.

Mírný růst výdajů na státní sociální podporu se po čtyřech letech zastavil. Stát vydal méně i na podporu nezaměstnaným, výrazně větší úspory bylo dosaženo u dávek hmotné nouze.

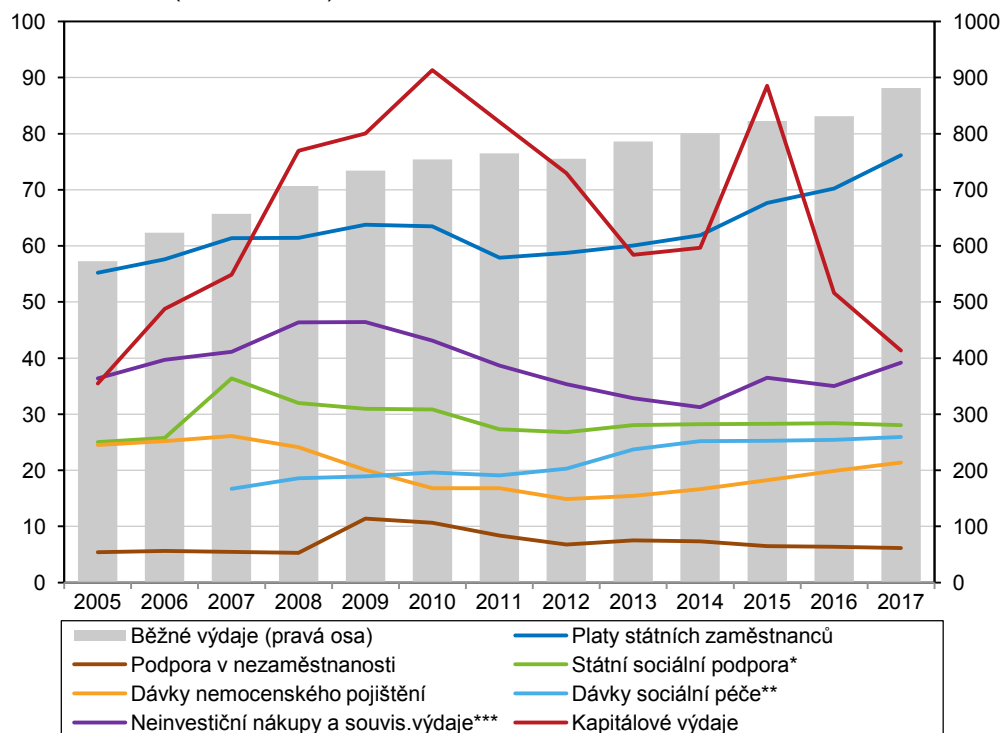
Oproti důchodům se výdaje na ostatní sociální dávky zvyšovaly zhruba polovičním tempem (+1,9 %, o rok dříve +2,2 %). Jejich růst byl v 1. až 3. čtvrtletí – podobně jako v předešlých dvou letech – nejvíce tažen výdaji na dávky nemocenského pojištění. Ty souvisely jak s vyšším objem dávek nemocenské (+7,9 %), tak i s vyšším čerpáním peněžité pomoci v mateřství (+5,8 %). Více vydal SR také na příspěvcích na péči (pro dlouhodobě nemocné), jejichž růst zrychlil na 11 % (z loňských 6 %) ⁴¹. Na většině ostatních dávek se projevoval efekt hospodářského růstu, který zlepšil finanční situaci domácností. Již čtvrtým rokem v řadě ušetřil stát na podporách v nezaměstnanosti (za poslední rok 4,2 %) ⁴². S větší intenzitou se redukoval objem dávek hmotné nouze (o pětinu, za tři roky o třetinu), a to jak u doplatků na bydlení, tak u příspěvků na živobytí. Váhově významná skupina dávek státní sociální podpory (SSP), která v předchozích čtyřech letech vykazovala mírný růst, o 1,2 % poklesla. Stát tak meziročně vydal méně především na příspěvky na bydlení (-6,2 %) a přídatky na dítě (-10,6 %). Vzrostly naopak výdaje na rodičovské příspěvky (+1,6 %). Tato dávka však na rozdíl od většiny ostatních dávek SSP není vázána na příjem rodiny a její vývoj tak spíše odráží mírný růst plodnosti v posledních letech.

⁴⁰ Je vyjádřený jako rozdíl mezi příjmy a výdaji na důchody ze SR (z předběžných údajů).

⁴¹ Zrychlení tempa růstu bylo způsobeno hlavně legislativní úpravou, která od 1. 8. 2016 navýšila příspěvek ve všech stupních závislosti o 10 %.

⁴² Přestože celkový počet nezaměstnaných v evidenci ÚP výrazně klesal, počet osob s nárokem na podporu byl na konci září 2017 meziročně nižší jen o 11,5 tisíce. Práci nacházeli ve větší míře hlavně dlouhodobě nezaměstnaní. Podíl uchazečů s nárokem na podporu v nezaměstnanosti se tak mírně zvýšil na 26,1 % (z loňských 22,7 %).

Graf č. 21 **Vybrané výdaje státního rozpočtu v 1. až 3. čtvrtletích roku**
(v mld. korun)

* včetně dávek péčovské péče

** dávky pomoci v hmot. nouzi, dávky osobám se zdravot. postižením, příspěvek na péči dle zákona o soc. službách

*** bez úroků, záruk a ostatních finančních výdajů na státní dluh

Zdroj: MF, MPSV

Vývoj státního dluhu během prvních tří čtvrtletí roku 2017 byl rozkolísaný. Jeho výše se ve 3. kvartálu vrátila na hodnotu blízkou konci loňského roku.

Státní dluh v průběhu roku 2017 značně kolísal. Během 1. čtvrtletí vystoupal na 1 789 mld. korun a zaznamenal nejrychlejší mezičtvrtletní růst od roku 2010 (+11 %). Toto krátkodobé navýšení souviselo se specifickou situací na dluhopisovém trhu vlivem očekávání spojených s ukončením režimu devizových intervencí⁴³. V následujících měsících se výše dluhu stabilizovala a ve 3. čtvrtletí se již vrátila na úroveň blízkou konci loňského roku. Příčinou této výrazné redukce byl větší objem splátek dluhu vázaných na půjčky realizované po počátku roku. Státní dluh tak na konci září činil 1 610 mld. korun – šlo o nejnižší hodnotu od konce roku 2011. Přestože objem korunových dluhopisů v držbě nerezidentů se během 3. čtvrtletí snížil o bezmála 70 mld. korun, jejich podíl nadále rostl a na konci září dosáhl dosud rekordních 51,4 %. Vnější dluh byl při absenci výpůjčních operací ovlivňován především kurzovými vlivy a relativně nízkým objemem splátek. Již více než tři roky přetrvával trend mírného poklesu dluhu, ten na konci 3. čtvrtletí 2017 činil 257 mld. korun (meziročně o 9,2 % méně). Vnější dluh se tak na celkové zadluženosti státu podílel 16 % a v rámci 3. čtvrtletí byl nejnižší za posledních deset let.

Zadluženost sektoru vládních institucí dosáhla na konci 1. pololetí 1 923 mld. korun. K jejímu růstu přispěly ústřední vládní instituce, zadluženost obcí či krajů se naopak meziročně snížila.

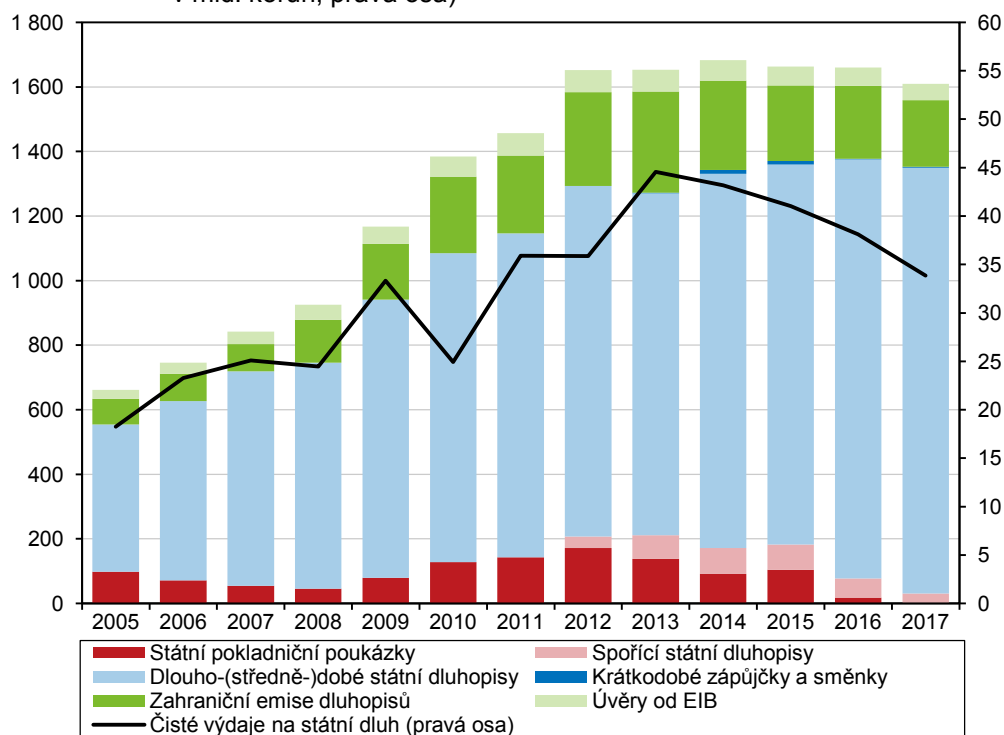
Dluh sektoru vládních institucí (zohledňující i hospodaření územně správních celků či zdravotních pojišťoven) dosáhl dle aktuálních dat ČSÚ na konci 1. pololetí 2017⁴⁴ výše 1 923 mld. korun a ve vztahu k HDP činil 39,4 % (meziročně o 0,1 p. b. více). Na růstu dluhu se podílely výhradně jen ústřední vládní instituce, neboť zadluženost především místních vládních institucí se meziročně snížila (i vlivem slabšího čerpání investic). Jen pět členů EU mělo na konci 1. pololetí relativní zadluženost nižší než ČR (ze starých členských zemí jen Dánsko). Ta meziročně klesla ve třech čtvrtinách států EU, v některých vysoce zadlužených ekonomikách se ale situace mírně zhoršila (Francie, Portugalsko). Zadluženost v celé EU se zlepšuje jen velmi pozvolna (za poslední tři roky z 87,1 % na 83,4 % HDP). Snížit svou zadluženost na úroveň blízkou předkrizovému roku 2008 se dosud podařilo jen Německu (na 64,7 % na konci 1. pololetí 2017) a z malých ekonomik Maltě (56,8 %).

⁴³ Na počátku roku docházelo k intenzivnější emisí státních pokladničních poukázek realizované z důvodu využití záporných výnosů. Vlivem těchto operací se zvýšil podíl krátkodobého dluhu. Podíl hodnoty dluhopisů se splatností do 18 měsíců na všech dluhopisech činil na konci června 2017 více než 30 %, o rok dříve byl o 5 p. b. nižší.

⁴⁴ Předběžné údaje o dluhu a deficitu sektoru vládních institucí za 3. čtvrtletí 2017 zveřejní ČSÚ 11. ledna 2018, Eurostat 22. ledna 2018.

Graf č. 22 **Struktura státního dluhu ČR** (stav na konci 3. čtvrtletí roku, v mld. korun) a **čisté výdaje SR na státní dluh** (úhrn za 1. až 3. čtvrtletí, v mld. korun, pravá osa)

Pozn.: V čistých výdajích na státní dluh jsou započteny i příjmy rozpočtové kapitoly státní dluh.

Zdroj: MF